

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

**ÖDEMELER DENGESİ
RAPORU**

2009 -IV

ÖZET

Yıllıklandırılmış cari işlemler açığı gerilemeye 2009 yılının son çeyreğinde de devam ederek 13,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Aylar itibarıyla bakıldığında ise yıllık bazda cari açığın Ekim ayında 12,4 milyar ABD doları ile dip noktaya ulaştığı ve izleyen aylarda genişlemeye başladığı görülmektedir.

Küresel krizle birlikte 2008 yılının son çeyreğinde ihracatta başlayan gerilemenin oluşturduğu düşük bazın etkisiyle, 2009 yılının aynı döneminde ihracat yıllık bazda yüzde 8,3 artış göstermiştir. Bu dönemde reel ihracat yüzde 8,5 artarken ihracat fiyatları yüzde 0,1 gerilemiştir.

Küresel talep daralması kara taşıtları sektörünün olumsuz etkilenmesine ve üst üste dört çeyrek yüksek oranda gerilemesine neden olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış reel verilere göre, sektör ihracatı, Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan teşvik paketlerinin de etkisiyle yılın ikinci çeyreğinden itibaren kademeli bir toparlanma göstermiştir. Ancak, Avrupa Birliği ülkelerindeki talep toparlanmasının oldukça yavaş ve kademeli olması, kara taşıtları sektörü ihracatının eski düzeylerine dönmesinin zaman alacağına işaret etmektedir. Son yıllarda, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin küresel düzeyde pazar paylarını artırmasının olumsuz etkilerinin yanı sıra 2008 yılının son çeyreğinden itibaren AB ülkelerinde gözlenen talep daralması, tekstil ve giyim ihracatının reel ve nominal bazda gerilemesine yol açmıştır. Ancak, son aylarda giyim ihracatı gerilemesini sürdürürken, tekstil ihracatının görece olarak daha iyi performans gösterdiği gözlenmiştir. Nitekim, mevsimsellikten arındırılmış tekstil ihracatı miktar endeksi yılın ikinci çeyreğinden itibaren artış gösterirken giyim ihracatı yatay seyrini korumaktadır.

Yılın son çeyreğinde yurt içi talebe paralel olarak ithalattaki toparlanma eğilimi devam etmiştir. Bu dönemde ithalat nominal bazda yüzde 5, reel bazda yüzde 12,9 artış göstermiştir. İthalat fiyatları ise yüzde 7,1 gerileyerek nominal ithalat artışını sınırlamıştır.

Mali tedbirlerin etkisiyle ikinci çeyrekte ithalatın tüm alt kalemlerinde gözlenen toparlanma, yılın üçüncü çeyreğinden itibaren yatırım mallarında kesintiye uğramış, tüketim mallarında ise yıl sonuna kadar devam etmiştir. Ara malı ithalatı ise son çeyrekte yavaşlamakla birlikte artmaya devam etmiştir. Kasım ayında gemi ithalatında gözlenen artış, yılın son çeyreğindeki tüketim malı ithalat artışına önemli katkı yapmıştır (yüzde 28,6'lık tüketim malı ithalat artışına 10,8 puan katkı). Mevsimsellikten arındırılmış miktar endekslerine göre, yılın son çeyreğinde ara malı ithalatı yavaşlamış, tüketim malı ithalatı ise hızlanmıştır. Ancak, tüketim malına gemi ithalatı hariç bakıldığında yılın son çeyreğinde yatay bir seyir gözlenmektedir. Bu dönemde mevsimsellikten arındırılmış sermaye malı ithalatı miktar endeksi ise önceki çeyreğe göre yüzde 2,8 gerilemiştir.

2008 yılının son çeyreğinde ve 2009 yılının ilk çeyreğinde net çıkış gösteren sermaye akımları, yılın ikinci çeyreğinden itibaren giriş yönlü eğilim göstermiştir. Ancak sermaye girişleri yılın son çeyreğinde yavaşlamıştır. Doğrudan yatırımlar sınırlı miktarda gerçekleşmiş, portföy yatırımlarında çıkış görülmüştür. Özel sektörün kredi net ödeyici konumu devam etmiş, bankalar ise kredi net kullanıcısı olmuştur. 2003 yılından bu yana yıllık bazda pozitif olan net hata ve noksan 2009 yılında da 8,4 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

2009 yılının son çeyreğinde doğrudan yatırım girişleri azalmaya devam etmiştir. Bu dönemde yurt içine 1,4 milyar ABD doları doğrudan yatırım gerçekleşmiştir. Doğrudan yatırım gelirinin 0,6 milyar ABD doları gayrimenkul yatırımı iken, kalan tutarın 0,5 milyar ABD doları hizmetler sektöründe, 0,3 milyar ABD doları imalat sanayiinde gerçekleşmiştir. Küresel finans kriziyle birlikte 2008 yılının ikinci yarısından itibaren yüksek düzeyde çıkış gösteren portföy kaynaklı sermaye akımları, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren ilk aylarda hisse senedi, ardından DİBS yatırımları yoluyla giriş yönlü bir eğilim sergilemiştir. Ancak, yılın üçüncü ve son çeyreğinde portföy kaynaklı sermaye girişleri kademeli olarak azalmıştır.

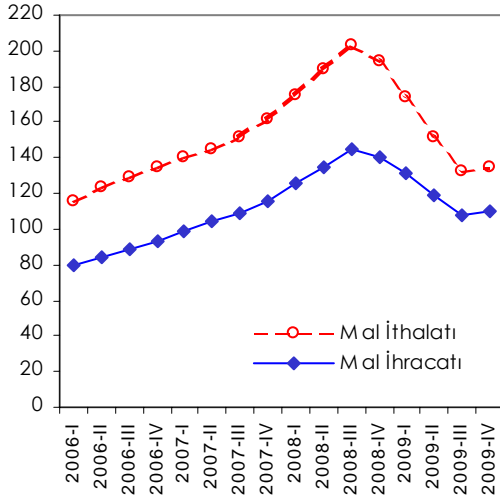
Son yıllarda özel sektör kaynaklı uzun vadeli kredi kullanımındaki artış sonucunda yüksek düzeylere çıkan uzun vadeli sermaye girişleri, küresel krizin etkisiyle 2008 yılının son çeyreğinden itibaren yerini çıkışa bırakmıştır. Kısa vadeli sermaye hareketleri de bu dönemde benzer eğilimler göstermekle birlikte, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sınırlı oranda giriş göstermiştir.

Ödemeler Dengesi (milyar ABD doları)

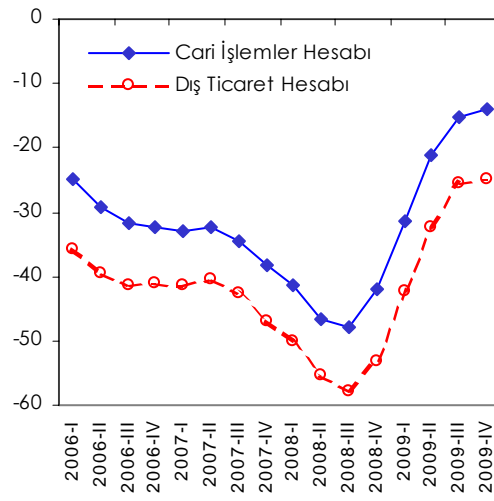
	Ekim-Aralık			Aralık (12-aylık)		
	2008	2009	% Değişim	2008	2009	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-6,0	-4,7	..	-41,9	-13,9	..
Dış Ticaret Hesabı	-8,0	-7,3	..	-53,0	-24,7	..
Mal İhracatı	29,0	31,0	7,2	140,8	109,7	-22,1
İhracat (fob)	26,8	29,1	8,3	132,0	102,2	-22,6
Bavul Ticareti	1,6	1,3	-18,5	6,2	4,8	-22,9
Mal İthalatı	-36,9	-38,3	3,8	-193,8	-134,4	-30,7
İthalat (cif)	-38,4	-40,3	5,0	-202,0	-140,8	-30,3
Uyarılama: Navlun ve Sigorta	2,1	2,4	..	11,1	8,0	..
Hizmetler Hesabı	3,4	3,3	..	17,1	16,2	..
Turizm (net)	3,6	3,8	5,7	18,4	17,1	-7,3
Gelir	4,5	5,0	11,5	22,0	21,3	-3,2
Gider	-0,9	-1,2	35,0	-3,5	-4,1	18,3
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,2	-0,5	..	-1,3	-0,9	..
Gelir Hesabı	-1,8	-1,5	..	-8,2	-7,6	..
Ücret Ödemeleri (net)	0,0	0,0	..	-0,1	-0,1	..
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-0,3	-0,4	..	-2,6	-2,2	..
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	0,5	0,2	..	1,0	0,3	..
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-2,0	-1,4	..	-6,5	-5,6	..
Faiz Geliri	0,5	0,3	-33,6	2,0	1,7	-16,7
Faiz Gideri	-2,4	-1,7	-31,5	-8,5	-7,2	-14,5
Cari Transferler	0,4	0,9	101,4	2,1	2,3	8,9
İşçi Gelirleri	0,4	0,2	-33,3	1,4	0,9	-34,7
Sermaye ve Finans Hesapları	-10,5	1,9	..	34,4	5,5	..
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	-15,8	2,7	..	33,4	5,7	..
Doğrudan Yatırımlar (net)	3,8	0,6	..	15,7	6,0	..
Yurt Dışında	-0,3	-0,7	146,7	-2,5	-1,6	-38,4
Yurt İçinde	4,1	1,4	-66,6	18,3	7,6	-58,4
Portföy Yatırımları (net)	-5,5	-0,6	..	-5,0	0,2	..
Varlıklar	0,2	-0,9	..	-1,3	-2,7	..
Yükümlülükler	-5,7	0,3	..	-3,8	2,9	..
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	-1,4	1,1	..	0,7	2,8	..
Borç Senetleri	-4,3	-0,8	..	-4,5	0,1	..
Yurt Dışı Yerleşikler DİBS Alımı	-3,8	-0,8	..	-5,1	-1,7	..
Hazine Tahvil İhracı	-0,5	0,0	..	0,6	1,8	..
Borçlanma	0,0	0,0	..	4,0	3,8	..
Geri Ödeme	-0,5	0,0	..	-3,4	-1,9	..
Diğer Yatırımlar (net)	-14,0	2,7	..	22,7	-0,6	..
Varlıklar	-6,1	1,5	..	-12,6	5,8	..
Ticari Krediler	3,0	-1,1	..	1,7	-1,4	..
Krediler	0,1	0,1	..	-0,1	-0,5	..
Bankaların Döviz Varlıkları (- artış)	-4,1	2,4	..	-9,1	6,0	..
Yükümlülükler	-7,9	1,2	..	35,3	-6,3	..
Ticari Krediler	-3,8	0,6	..	1,6	-1,2	..
Krediler	-2,3	0,1	..	30,1	-12,7	..
Merkez Bankası	0,0	0,0	..	0,0	0,0	..
Genel Hükümet	0,0	0,0	..	3,4	0,9	..
Uluslararası Para Fonu	-0,5	0,0	..	1,7	-0,7	..
Uzun Vade	0,6	0,0	..	1,7	1,6	..
Bankalar	-2,9	2,3	..	3,0	-4,1	..
Uzun Vade	-2,8	0,7	..	0,7	-1,3	..
Kısa Vade	-0,1	1,6	..	2,3	-2,8	..
Diğer Sektörler	0,6	-2,1	..	23,7	-9,5	..
Uzun Vade	0,6	-1,9	..	22,7	-9,3	..
Kısa Vade	0,0	-0,2	..	0,9	-0,2	..
Mevduat	-2,0	0,3	..	3,4	7,1	..
KMDTH + Süper Döviz Hesabı	-0,4	-0,1	..	-1,8	-0,9	..
Bankalar	-1,6	0,5	..	5,2	8,0	..
Resmi Rezervlerdeki Değişim (- artış)	5,3	-0,8	..	1,1	-0,1	..
Net Hata ve Noksan	7,1	2,9	..	5,7	8,4	..

Kaynak: TCMB.

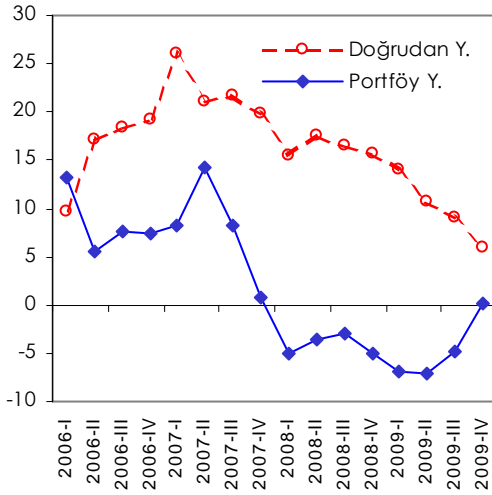
Mal İhracatı ve İthalatı
(12-aylık top., milyar ABD doları)

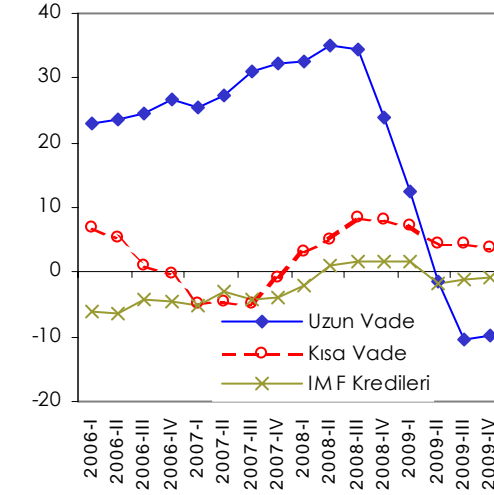
Dış Ticaret ve Cari İşlemler
(12-aylık top., milyar ABD doları)

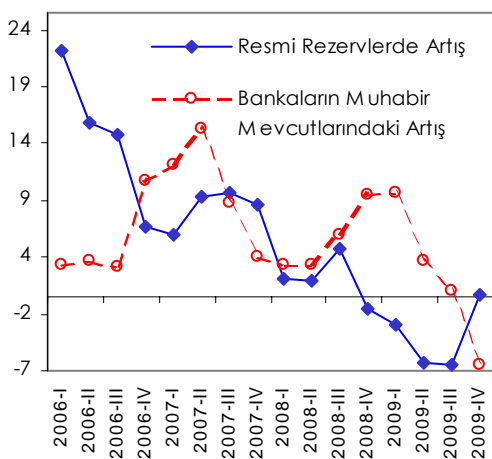
Doğrudan ve Portföy Yatırımları
(12-aylık top., milyar ABD doları)

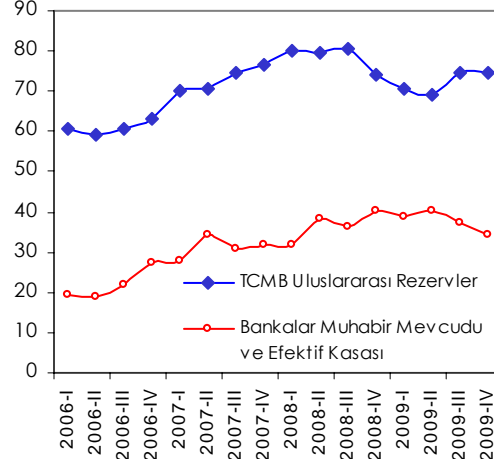
Diğer Sermaye Akımları
(12-aylık top., milyar ABD doları)

Rezerv Değişimi
(12-aylık top., milyar ABD doları)

Uluslararası Rezervler
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

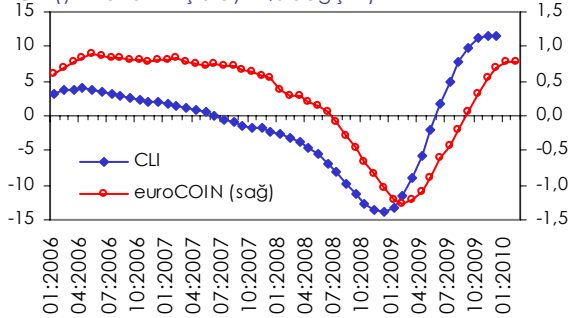
I. DIŞ EKONOMİK GELİŞMELER

1. Son aylara ait veriler dünya ekonomisindeki daralmanın sona erdiği görüşünü teyit etmekle beraber, Şubat ayında Yunanistan ve İspanya gibi bazı Avrupa Birliği ülkelerindeki olumsuz ekonomik gelişmeler küresel toparlanmaya yönelik temkinli duruşu pekiştirmiştir. Küresel ekonomideki sınırlı toparlanma büyük ölçüde imalat sanayiinden kaynaklanmış, özellikle gelişmiş ülkelerde geniş yer tutan hizmetler sektörü daha durağan bir görünüm arz etmiştir. Bu dönemde merkez bankalarının faiz oranlarını düşük düzeylerde tutmaya devam ettikleri gözlenmiştir. Diğer taraftan, enerji ve enerji-dışı küresel emtia fiyatlarındaki düzenli artış eğilimi dikkat çekmektedir. Baz etkisinin de katkısıyla, 2009 yılının son aylarından itibaren enflasyon oranları gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde artmaya başlamıştır.

Euro Bölgesi Öncü Göstergeleri:

€COIN (3-aylık % değişim),

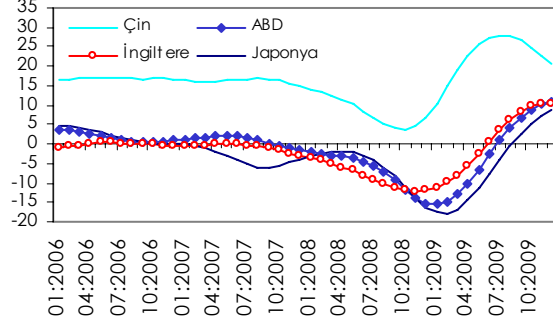
CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

Kaynak: OECD, CEPR.

Seçilmiş Ülkeler Öncü Göstergeleri:

CLI (yıllıklandırılmış 6-aylık % değişim)

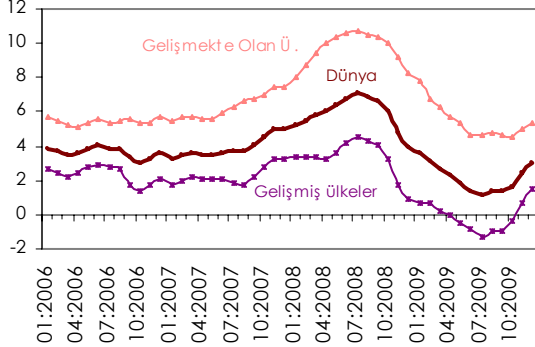
Kaynak: OECD.

CLI: Composite Leading Indicator (Birleşik öncü göstergeler endeksi)

EuroCOIN: Coincident Indicator of the Euro Area Business Cycle (Euro bölgesi birleşik öncü göstergeleri)

Enflasyon Oranı:

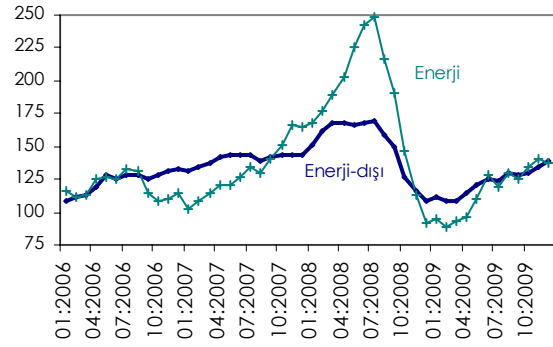
(TÜFE, yıllık % değişim)

Kaynak: IMF IFS.

Emtia Fiyatları:

(ABD doları, 2005=100)

Kaynak: IMF IFS.

2. ABD ekonomisinde kademeli toparlanma eğilimi devam etmektedir. GSYİH yılın son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre mevsimsellikten arındırılmış olarak yüzde 1,5 büyümüş, böylece yılın tamamındaki daralma yüzde 2,4 olmuştur. Ancak, son çeyrekteki büyümenin 1 puanı stok birikiminden kaynaklanmıştır. Ekonomik aktivitedeki canlanmaya tüketim harcamalarının katkısı ise bir önceki çeyreğe göre azalmakla birlikte devam etmiştir. Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI), imalat sanayisinde iyileşmeye işaret ederken, ABD ekonomisinin yüzde 70'den fazlasını oluşturan hizmetler sektöründe durağan seyretmektedir.

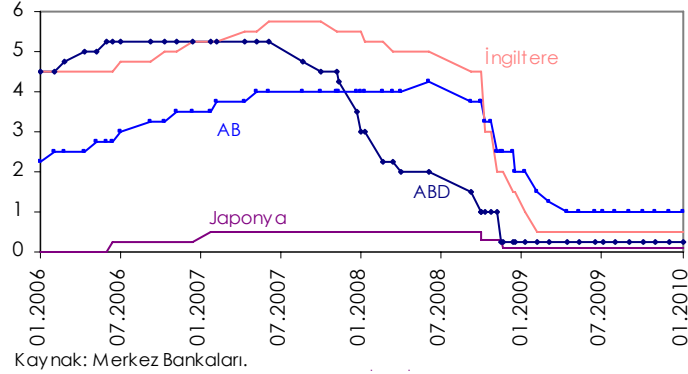
3. Euro Bölgesinin büyük ekonomilerinden Almanya ve Fransa'da sınırlı toparlanma eğilimi devam ederken, Yunanistan ve İspanya başta olmak üzere bazı bölge ülkelerinde ekonomideki görünüm kötüleşmiştir. En önemli kırılganlık göstergesi olarak, başta Yunanistan olmak üzere bazı bölge ülkelerindeki kamu borcundaki hızlı yükseliş görülmektedir. Söz konusu finansal zayıflıklar bölgede faiz oranlarının artmasına yol açarak kamu finansmanında sıkıntı yaratma potansiyeli taşımaktadır. Diğer taraftan, Almanya'da sanayi üretiminin Aralık ayında

bir önceki aya göre yüzde 2,6 azalmış olması, hali hazırda sınırlı seyreden Euro Bölgesi ekonomisinin toparlanmasına yönelik ihtiyacı artırmıştır.

4. Japonya ekonomisinde büyüme büyük ölçüde hükümet teşvikleri sonucu otomotiv ve elektronik satışları ile Çin talebiyle desteklenen ihracata dayanmakta, perakende satışlar ise gerilemektedir. Diğer taraftan, süregelen deflasyon neticesinde enerji ve gıda hariç tüketici fiyatları, endeksin hesaplandığı 1970'li yılların başından bu yana en büyük düşüşünü göstererek Aralık ayında bir önceki yıla göre yüzde 1,2 gerilemiştir. Güncel veriler bu eğilimin 2010 yılının ilk aylarında sürdüğüne işaret etmektedir. 2008 yılında yüzde 5,6 büyüyen Rusya GSYİH'si, 2009 yılında yüzde 7,9 daralmıştır. Yılın üçüncü çeyreğinden itibaren toparlanma başlamış olsa da, toparlanmanın gücü ve devamlılığı konusunda belirsizlikler devam etmektedir. Çin'de ise GSYİH, 2009 yılında hükümetin yüzde 8'lik hedefini aşarak yüzde 8,7 büyüme kaydetmiştir. Çin ve diğer gelişmekte olan Asya ülkelerinde, büyüme nispeten güçlü olmakla beraber, söz konusu ülkelerde enflasyon oranlarındaki hızlanma ön plana çıkmaktadır.

5. Gelişmiş ülke merkez bankalarında politika faizlerinde dikkat çeken bir artış olmamıştır. Diğer taraftan, ABD merkez bankası FED, Şubat ayındaki toplantısında politika faiz oranını yüzde 0-0,25 aralığında tutmaya devam ederken, finansal piyasa koşullarındaki iyileşme eğilimini göz önünde bulundurarak, diğer bazı tedbirlerin yanı sıra iskonto faiz oranını da yüzde 0,5'den yüzde 0,75'e yükseltmiştir.

Merkez Bankası Faiz Oranları (%)

II. CARİ İŞLEMLER HESABI

6. Yıllıklandırılmış cari işlemler açığı gerilemeye 2009 yılının son çeyreğinde de devam ederek 13,9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Aylar itibarıyla bakıldığında ise yıllık bazda cari açığın Ekim ayında 12,4 milyar ABD doları ile dip noktaya ulaştığı ve izleyen aylarda genişlemeye başladığı görülmektedir.

7. Küresel krizin etkisiyle ihracatın ithalatı karşılama oranı ile turizm gelirlerinin dış ticaret açığını karşılama oranında 2009 yılında belirgin bir iyileşme olmuştur. İhracatın kısa vadeli dış borç stokunu ve dış borç servisini karşılama oranı ise gerilemiştir. Sermaye girişlerinde görülen yavaşlama ile sınırlı rezerv artışına karşın, cari açığın daralmasına bağlı olarak Merkez Bankası rezervleri temel alınarak oluşturulan göstergeler genelde yükselmiştir.

Cari İşlemler Açığına ve Finansman Yapısına İlişkin Göstergeler

(Yıllık, yüzde)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
İhracatın ithalatı karşılama oranı	79,5	75,1	70,3	69,5	71,1	72,6	81,6
Toplam mal ihracatı / Kısa vadeli dış borç stoku	227,7	212,8	204,7	219,7	267,4	278,9	210,7
Toplam mal ihracatı / Dış borç servisi	188,4	224,8	212,9	233,6	237,0	263,9	191,1
Turizm gelirleri*/ Dış ticaret açığı	71,7	53,3	42,1	30,6	29,9	31,7	64,1
MB rezervleri / Kısa vadeli dış borç stoku	152,8	116,9	137,0	148,5	177,2	147,1	143,7
MB rezervleri / Toplam dış borç stoku	24,4	23,4	30,9	30,5	30,6	26,7	27,4
MB rezervleri / Cari açık	467,9	260,8	236,2	196,6	199,5	177,0	540,0
MB rezervleri / Toplam mal ithalatı	53,4	41,2	47,0	47,0	47,1	38,3	55,7

Kaynak: TCMB, TÜİK.

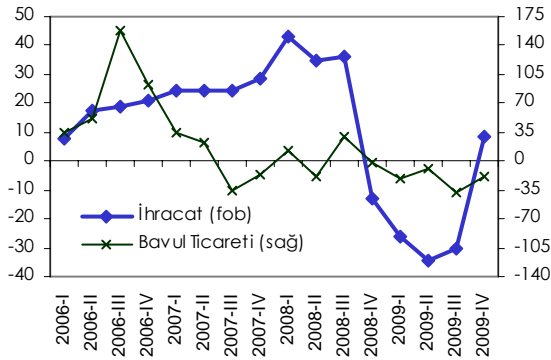
* Yabancı ziyaretçilerden kaynaklanan turizm gelirleri.

Mal İhracatı

8. TÜİK verilerine göre, 2008 yılının son çeyreğinden itibaren gerileyen ihracat 2009 yılının son çeyreğinde yıllık bazda yüzde 8,3 artış göstermiştir. Bu dönemde reel ihracat yüzde 8,5 artarken ihracat fiyatları yüzde 0,1 gerilemiştir. Bavul ticareti yoluyla yapılan ihracat ise söz konusu dönemde yüzde 18,5 düşüş göstermiştir.

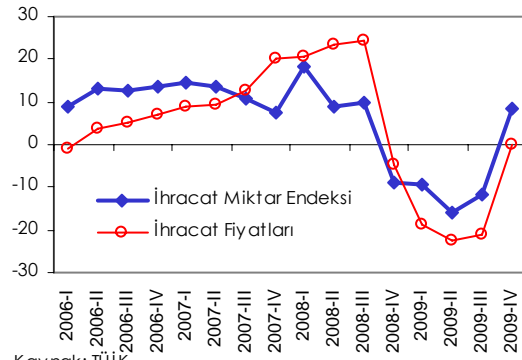
İhracat

(milyar ABD doları, yıllık yüzde değişim)

İhracat - Miktar ve Birim Değer

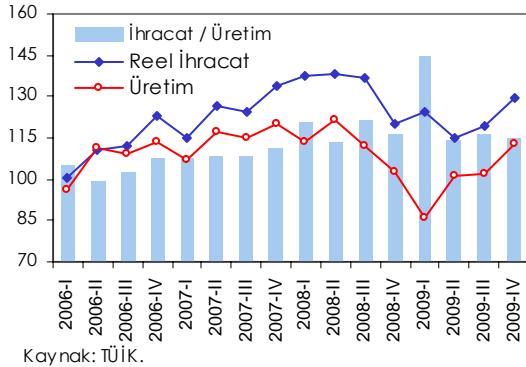
(2003=100, yıllık yüzde değişim)

9. Son yıllarda ihracattaki hızlı büyüme performansına önemli katkı yapan ve reel birim iş gücü maliyetlerindeki gerileme eğilimini sağlayan verimlilik artışları 2008 yılının ikinci yarısından itibaren yavaşlamış, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren ise yeniden artış göstermiştir. Ayrıca, yıl genelinde küresel düzeyde ortaya çıkan ekonomik daralma özellikle gelişmiş ülkelerin ithalat talebinde azalışa yol açarak Türkiye'nin ihracat performansını olumsuz etkilemiştir. Nitekim, IMF'nin 2010 yılı Ocak ayında yayınladığı World Economic Outlook (WEO) verilerine göre 2009 yılında dünya mal ve hizmet ticaret hacmi yüzde 12,3 daralmıştır. 2010 yılında ise dünya mal ve hizmet ticaret hacminin kademeli toparlanma göstermesi beklenmektedir.

İmalat Sanayi Üretim ve İhracatı

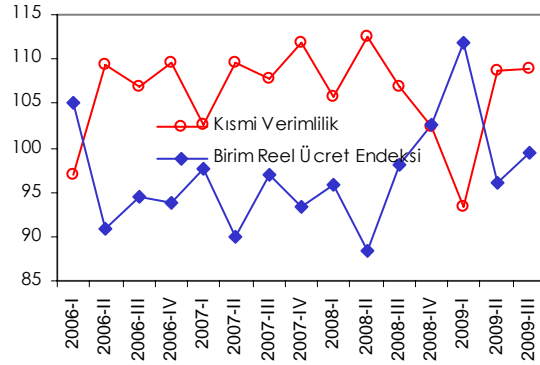
(2005=100)

Kaynak: TÜİK.

Birim Reel Ücret ve Verimlilik Endeksi

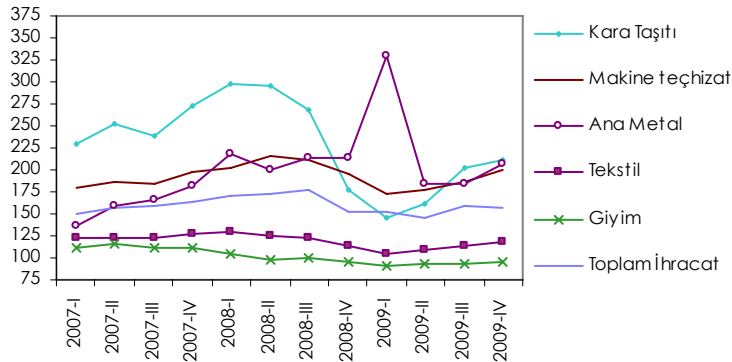
(2005=100)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

10. Küresel talep daralması kara taşıtları ihracatının olumsuz etkilenmesine ve üst üste dört çeyrek yüksek oranda gerilemesine neden olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış reel verilere göre, sektör ihracatı, Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan teşvik paketlerinin de etkisiyle yılın ikinci çeyreğinden itibaren kademeli bir toparlanma göstermiş, yılın son çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 4,7 artmıştır. Ancak, Avrupa Birliği ülkelerindeki talep toparlanmasının oldukça yavaş ve kademeli olması, kara taşıtları sektörü ihracatının eski düzeylerine dönmemesinin zaman alacağına işaret etmektedir.

11. Son yıllarda, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin küresel düzeyde pazar paylarını artırmasının olumsuz etkilerinin yanı sıra 2008 yılının son çeyreğinden itibaren AB ülkelerinde gözlenen talep daralması, tekstil ve giyim ihracatının reel ve nominal bazda gerilemesine yol açmıştır. Ancak, son aylarda giyim ihracatı gerilemesini sürdürürken, tekstil ihracatının görece olarak daha iyi performans gösterdiği gözlenmiştir. Nitekim, mevsimsellikten arındırılmış tekstil ihracat miktar endeksi yılın ikinci çeyreğinden itibaren artış gösterirken giyim ihracatı yatay seyrini korumaktadır.

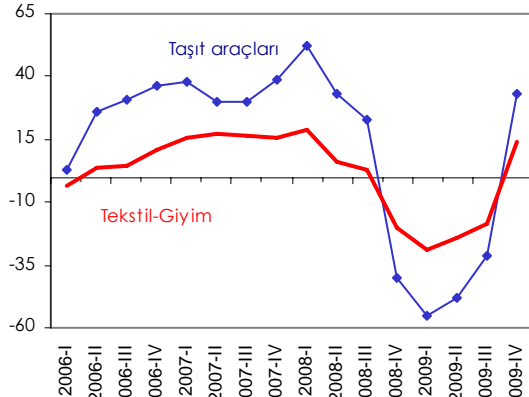
Mevsimsellikten Arındırılmış İhracat ve Seçilmiş Alt**Sektörler** (miktar endeksleri, 2003=100)

Kaynak: TCMB.

12. Küresel talep daralmasıyla birlikte inşaat ve otomotiv sektöründe yatırım ve üretimin düşmesi sonucu, ana metal ihracatı 2009 yılında yüksek oranda gerilemiştir. Yılın ilk çeyreğinde altın ihracatına bağlı geçici bir artış gözlenmiş, ancak, ana metal ihracatı yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde yüzde 51,5 ve yüzde 61,8 gerilemiştir. Yılın son çeyreğinde ise, ana metal ihracatı yüzde 15,2 gerilemiştir. Altın hariç bakıldığında, bu dönemde nominal ana metal ihracat gerilemesi yüzde 1,1 olmuştur. Yılın son çeyreğinde reel bazda ana metal ihracatında yüzde 7,2'lik artış gözlenirse de, ana metal fiyatlarının yılın son çeyreğinde yıllık bazda düşmeye devam etmesi sektör ihracatının nominal olarak gerilemesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte, mevsimsellikten arındırılmış ana metal miktar endeksi, küresel toparlanmaya paralel olarak, yılın son çeyreğinde önceki çeyreğe göre artış göstermiştir.

M. Kara Taşıtı ve Tekstil-Giyim İhracatı

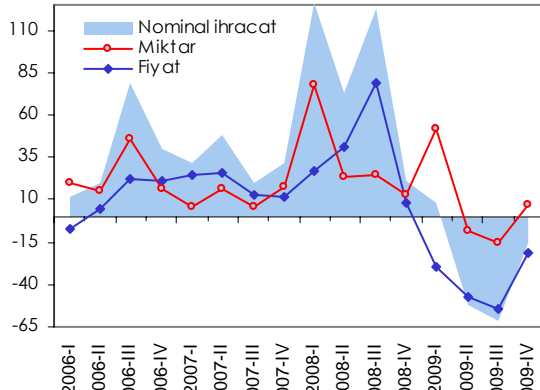
(Nominal, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

Ana Metal Sanayi İhracatı

(Yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

İhracat

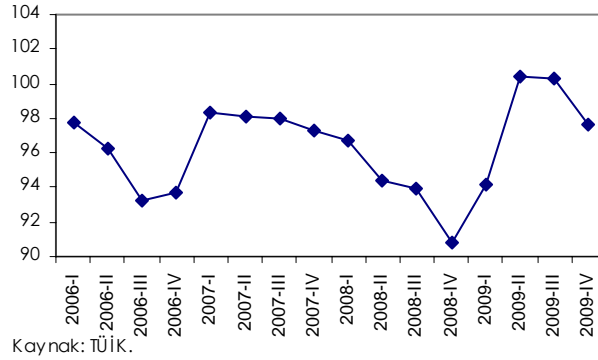
(milyon ABD doları)

Ekim-Aralık dönemi itibarıyla

	Değişim		Katkı			İhracat payı		Endeksler (% artış)	
	2008	2009	%	%	\$	2008	2009	fiyat	miktar
Toplam	26841	29065	8,3					-0,1	8,5
Sermaye Malı	3114	3248	4,3	0,5	134	11,6	11,2	4,8	-0,5
Ara Malı	13238	13520	2,1	1,1	282	49,3	46,5	-6,9	9,7
Tüketim Malı	10366	12157	17,3	6,7	1792	38,6	41,8	7,8	8,8
Diğer	123	140	14,0	0,1	17	0,5	0,5	-	-
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):									
Tarım ve Hayvancılık	1350	1591	17,9	0,9	241	5,0	5,5	12,4	4,9
Gıda Ürünleri ve İçecek	1701	1684	-1,0	-0,1	-17	6,3	5,8	-3,8	2,9
Tekstil Ürünleri	2554	2895	13,3	1,3	341	9,5	10,0	3,9	9,1
Giyim Eşyası	2242	2568	14,5	1,2	326	8,4	8,8	6,5	7,5
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	1194	1139	-4,6	-0,2	-54	4,4	3,9	13,2	-15,7
Kimyasal Madde ve Ürünler	1033	1268	22,7	0,9	235	3,8	4,4	-0,3	23,2
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	1005	1127	12,2	0,5	122	3,7	3,9	-1,3	13,6
Metallik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	880	980	11,3	0,4	100	3,3	3,4	-3,8	15,9
Ana Metal Sanayi	4008	3400	-15,2	-2,3	-608	14,9	11,7	-20,8	7,2
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	1153	1291	12,0	0,5	138	4,3	4,4	-6,3	19,5
Makine ve Teçhizat	2098	2291	9,2	0,7	193	7,8	7,9	4,1	5,0
Elektrikli Makina ve Cihazlar	1105	1246	12,8	0,5	141	4,1	4,3	2,9	9,6
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	657	687	4,6	0,1	30	2,4	2,4	14,2	-8,9
Motorsuz Kara Taşıtı ve Römorklar	2963	3942	33,0	3,6	979	11,0	13,6	5,5	26,4
Diğer Ulaşım Araçları	758	563	-25,7	-0,7	-195	2,8	1,9	-	-

Kaynak: TÜİK.

13. Emtia fiyatlarının küresel talep daralmasına bağlı olarak gerilemesi 2009 yılının ilk çeyreğinde hem ihracat hem de ithalat fiyatlarının yüksek oranda düşmesine neden olmuştur. İthalatta enerjinin yüksek payına bağlı olarak, ham petrol ithalat fiyatlarında 2008 yılının Ağustos ayından itibaren gerçekleşen hızlı düşüşün etkisiyle dış ticaret hadleri Ocak-Eylül döneminde ihracat lehine gelişmiş, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında 100'ün üzerine çıkmıştır. Ancak, Nisan ayından itibaren ihracat fiyatları, Mayıs ayından itibaren ise ithalat fiyatları aylık bazda yeniden artmaya başlamıştır. Yılın son çeyreğinde ise ithalat fiyatlarının ihracat fiyatlarından daha hızlı artması sonucu dış ticaret hadlerinde bozulma gözlenmiştir.

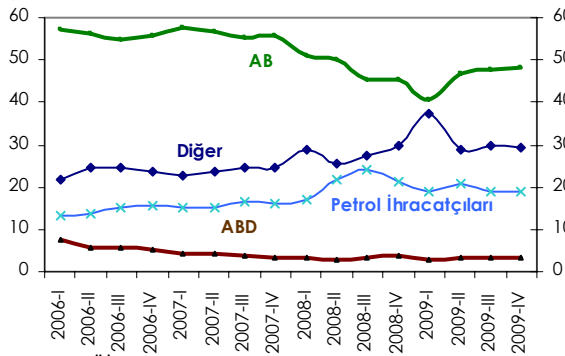
Dış Ticaret Hadleri (2003=100)

14. Küresel iktisadi faaliyetteki toparlanmayla birlikte ihracat fiyatları Nisan ayından itibaren artış eğilimine girmiştir. Yılın ikinci yarısında ihracat fiyatlarındaki artış hızlanmış, rafine petrol ürünleri, tarım, ana metal, elektrikli makine ve cihazlar, haberleşme cihazları ihracat fiyatları belirgin artış göstermiştir. Böylece, yılın son çeyreğinde ihracat fiyatlarının nominal ihracat büyümesine olan azaltıcı etkisi ortadan kalkmıştır. Miktar endeksleri ise, Ekim-Aralık döneminde geçen yılın aynı döneminde ihracatta başlayan gerilemenin oluşturduğu bazın etkisiyle genel olarak artış göstermiştir. Bu dönemde miktar endeksleri düşüş gösteren sektörler rafine petrol ürünleri ile haberleşme cihazları olmuştur.

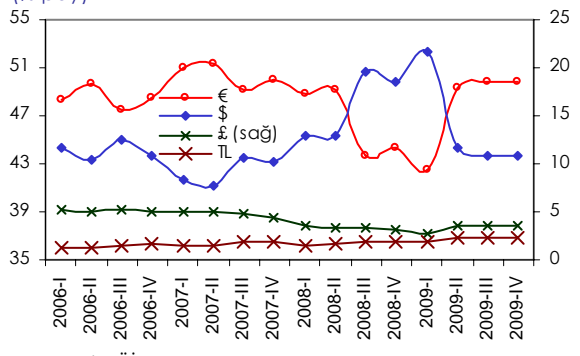
15. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere küresel ölçekte uygulamaya koyulan parasal ve mali teşvik programları son dönemde dış talepte gözlenen toparlanma eğiliminin temel kaynağını oluşturmuştur. Nitekim, yılın ilk çeyreğinde yüzde 40,6'ya kadar gerileyen AB ülkelerine yapılan ihracatın payı, yılın son çeyreğinde yüzde 48,4'e yükselmiştir. Petrol ihracatçısı ülkelerin payında son yıllarda görülen artış eğilimi de, petrol fiyatlarının hızla düştüğü 2008 yılı Ağustos sonrası dönemde yerini gerilemeye bırakmıştır. Bu gelişmeler ihracatın döviz kompozisyonuna da yansımış, 2008'in ikinci yarısında düşen euronun payı, AB'nin ihracattaki payının arttığı 2009 yılının Nisan ayından itibaren hızla eski seviyesine yükselmiştir.

İhracatta Seçilmiş Ülke Payları

(toplam ihracattaki pay, %)

İhracatta Döviz Kompozisyonu

(% pay)

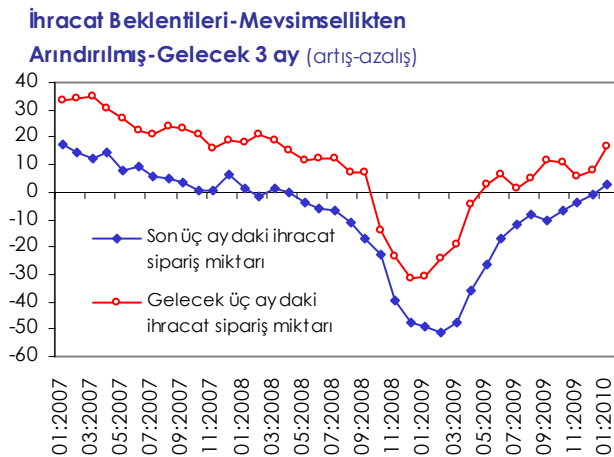
16. Ülke bazında incelendiğinde, yılın son çeyreğinde bir önceki yıla göre Türkiye ihracatı içindeki payı en fazla artan ülkeler İtalya, Fransa ve Çin olmuştur. Payı en fazla düşen ülkeler ise Birleşik Arap Emirlikleri, Rusya ve İsviçre'dir.

İhracat – Ülke Dağılımı (milyon ABD doları)

	Ekim-Aralık itibarıyla						
	2008		2009		% Değişim	Katkı	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)		%	\$
Toplam	26840	..	29065	..	8,3
Avrupa Birliği Ülkeleri (27)	12122	45,2	14058	48,4	16,0	7,2	1936
Diğer Ülkeler	14134	52,7	14436	49,7	2,1	1,1	301
Diğer Avrupa	3403	12,7	2859	9,8	-16,0	-2,0	-544
Doğu Asya	1422	5,3	2178	7,5	53,1	2,8	756
Diğer	12712	47,4	9399	32,3	-26,1	-12,3	-3313
Türkiye Serbest Bölgeleri	584	2,2	571	2,0	-2,1	0,0	-12
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları:							
OECD	14.225	53,0	15.545	53,5	9,3	4,9	1320
Almanya	2.663	9,9	2.765	9,5	3,8	0,4	102
İngiltere	1.580	5,9	1.894	6,5	19,9	1,2	314
İtalya	1.381	5,1	1.788	6,2	29,5	1,5	407
Fransa	1.222	4,6	1.879	6,5	53,7	2,4	657
İspanya	779	2,9	917	3,2	17,7	0,5	138
ABD	1.035	3,9	907	3,1	-12,3	-0,5	-128
Hollanda	575	2,1	579	2,0	0,6	0,0	3
Yunanistan	460	1,7	435	1,5	-5,3	-0,1	-24
Diğer OECD	4.529	16,9	4.381	15,1	-3,3	-0,6	-148
Orta Doğu Ülkeleri	5.239	19,5	5.349	18,4	2,1	0,4	110
BAE	1.179	4,4	788	2,7	-33,1	-1,5	-390
Irak	1.242	4,6	1.367	4,7	10,0	0,5	124
S.Arabistan	406	1,5	446	1,5	10,0	0,2	40
Katar	58	0,2	43	0,1	-25,7	-0,1	-15
İran	486	1,8	606	2,1	24,9	0,4	121
Rusya	1.269	4,7	974	3,4	-23,2	-1,1	-294
İsviçre	908	3,4	532	1,8	-41,4	-1,4	-376
Romanya	687	2,6	663	2,3	-3,6	-0,1	-24
Bulgaristan	425	1,6	394	1,4	-7,2	-0,1	-31
Çin	262	1,0	538	1,9	105,2	1,0	276

Kaynak: TÜİK.

17. TCMB İktisadi Yönelim Anketi (İYA)'nde yer alan gelecek üç aydaki sipariş miktarı beklentisi, küresel krizle birlikte 2008 yılının son çeyreğinde dip noktasına ulaşmış, daha sonra kademeli bir toparlanma göstermiştir. Ancak, dış talebe ilişkin belirsizliklerin halen devam etmesi nedeniyle İYA göstergeleri henüz güçlü bir ihracat artışına işaret etmemektedir. Bu nedenle, ihracattaki toparlanmanın yavaş olması ve ihracatın eski düzeylerine dönmesinin zaman alması beklenmektedir.

Kaynak: TCMB, TÜİK.

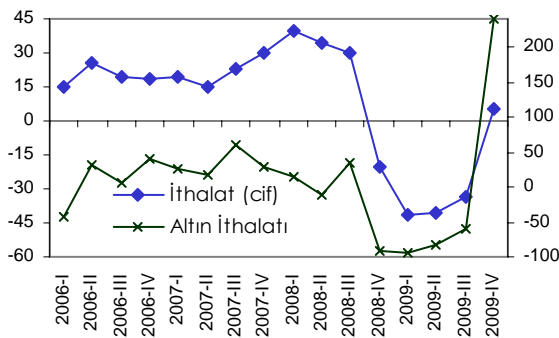
Mal İthalatı

18. Yılın son çeyreğinde yurt içi talebe paralel olarak ithalattaki toparlanma eğilimi devam etmiştir. Bu dönemde ithalat nominal bazda yüzde 5, reel bazda yüzde 12,9 artış göstermiştir. İthalat fiyatları ise yüzde 7,1 gerileyerek nominal ithalat artışını sınırlamıştır.

19. Mali tedbirlerin etkisiyle ikinci çeyrekte ithalatın tüm alt kalemlerinde gözlenen toparlanma, yılın üçüncü çeyreğinden itibaren yatırım mallarında kesintiye uğramış, tüketim mallarında ise yıl sonuna kadar devam etmiştir. Ara malı ithalatı ise son çeyrekte yavaşlamakla birlikte artmaya devam etmiştir.

İthalat

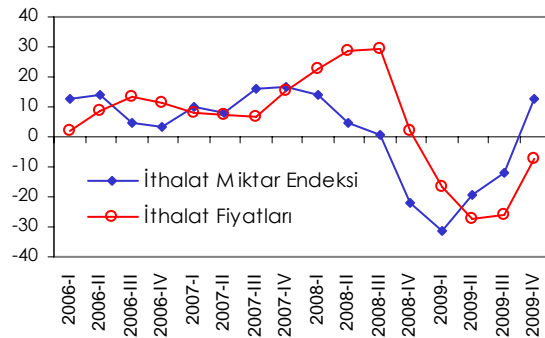
(milyar ABD doları, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

İthalat - Miktar ve Birim Değer

(2003=100, yıllık yüzde değişim)

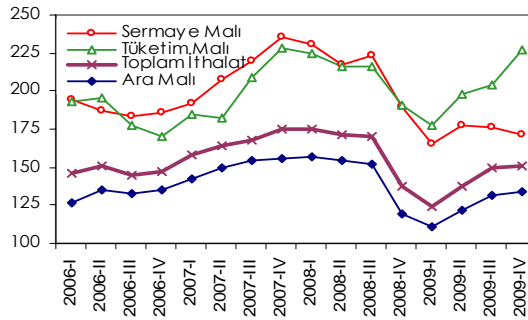

Kaynak: TÜİK.

20. Yıl genelinde toplam ithalattaki gerilemenin temel belirleyicisinin, ithalattaki yüksek payı ve yüksek oranlı fiyat düşüşlerinin de katkısıyla ara malı ithalatı olduğu gözlenmiştir. Bu dönemde inşaat ve otomotiv sektörlerindeki daralma ve fiyatların gerilemesiyle ana metal ve enerji ithalatında yüksek oranlı düşüşler gözlenmiştir. Yılın son çeyreğinde, geçen yılın aynı dönemindeki düşük bazın da etkisiyle ara malı ve tüketim malı ithalatının nominal bazda arttığı ancak, sermaye malı ithalatının gerilemesini sürdürdüğü gözlenmiştir. Kasım ayında gemi ithalatında gözlenen artış, yılın son çeyreğindeki tüketim malı ithalat artışına önemli katkı yapmıştır (yüzde 28,6'lık tüketim malı ithalat artışına 10,8 puan katkı).¹ Mevsimsellikten arındırılmış miktar endeksleri de benzer eğilim sergilemiş, yılın son çeyreğinde ara malı ithalatı yavaşlamış, tüketim malı ithalatı ise hızlanmıştır. Ancak, tüketim malına gemi ithalatı hariç bakıldığında yılın son çeyreğinde yatay bir seyir gözlenmektedir. Bu dönemde mevsimsellikten arındırılmış sermaye malı ithalat miktar endeksi ise önceki çeyreğe göre yüzde 2,8 gerilemiştir.

Mevsimsellikten Arındırılmış İthalat ve

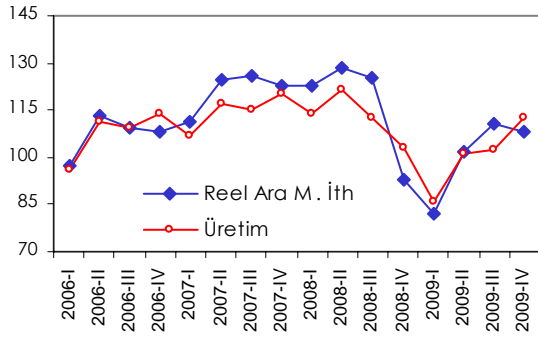
Seçilmiş Alt Sektörler (2003=100)

Kaynak: TCMB.

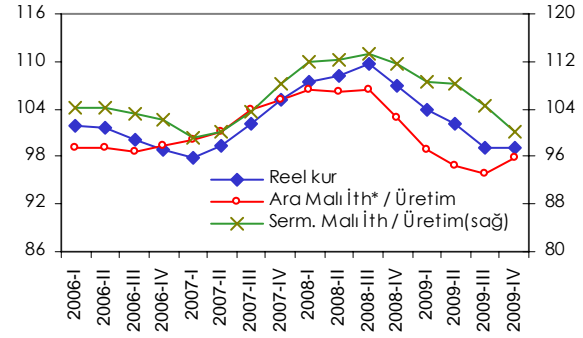
¹ 22 Ağustos 2009 tarih ve 27327 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı (2009/15315) gereğince, **Türk sahipli olup, yabancı bayrakta bulunan ve özel kullanıma mahsus gemi, deniz ve iç su araçlarının 30 Kasım 2009 tarihine kadar ithal edilmesine müsaade edilmiştir.**

İmalat Sanayi Üretimi ve Ara Mali İthalatı (2005=100)

Kaynak: TÜİK.

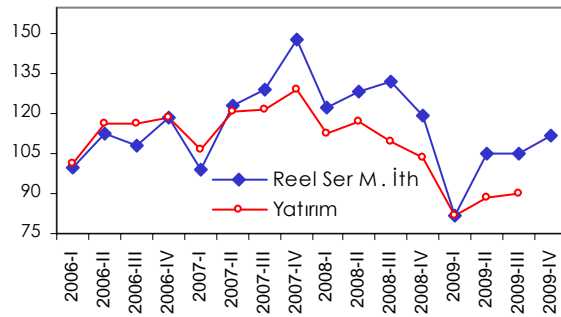
Ara ve Serm. M. İth./ İmalat San. Üre. oranı ve Reel Kur (ÜFE) (12-aylık ort.)

* Enerji hariç.

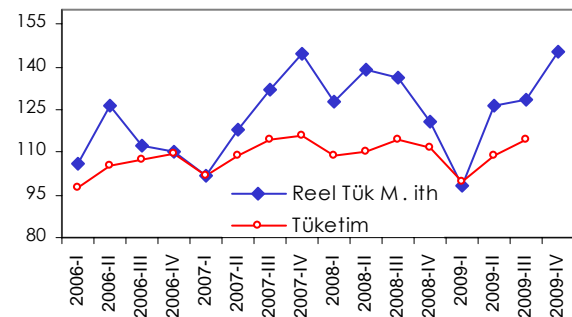
Kaynak: TCMB, TÜİK.

Yatırım Harcamaları ve Serm. Mali İthalatı (2005=100)

Kaynak: TÜİK.

Tüketim Harcamaları ve Tük. Mali İthalatı (2005=100)

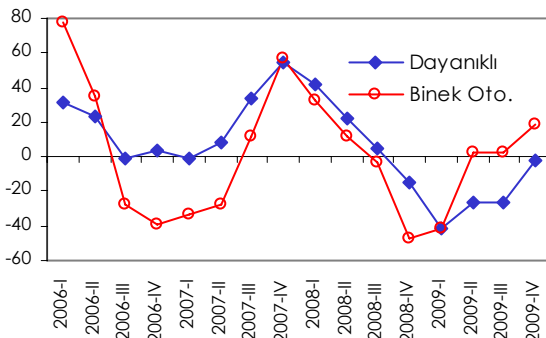
Kaynak: TÜİK.

21. Kalem bazında incelendiğinde, yılın son çeyreğinde geçen yılın aynı dönemindeki düşük bazın da etkisiyle, sektörlerde genel olarak artışlar gözlenmiştir. Ancak, gerek fiyatların gerekse talebin önemli oranda düştüğü ham petrol ve doğal gaz ithalatı söz konusu dönemde de gerilemeye devam etmiştir. Ekim-Aralık döneminde ithalat artışını reel ve nominal bazda sınırlayan diğer kalemler ise makine teçhizat, metal eşya sanayi ile gıda ürünleri ve içecek olmuştur.

22. Binek otomobil ithalatında Mart ayında alınan mali önlemler neticesinde yılın ikinci çeyreğinden itibaren artış görülmüştür. Öte yandan, 2007 yılının ikinci çeyreğinden bu yana yükseliş eğiliminde olan dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim malı ithalatı ise 2008 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren önemli oranda yavaşlama göstermiş, 2009 yılının son çeyreğinde ise dayanıklı tüketim malı gerilemeye devam ederken yarı dayanıklı tüketim malı ithalatı artmıştır.

Dayanıklı Tük. M. ve Binek Oto. İth.

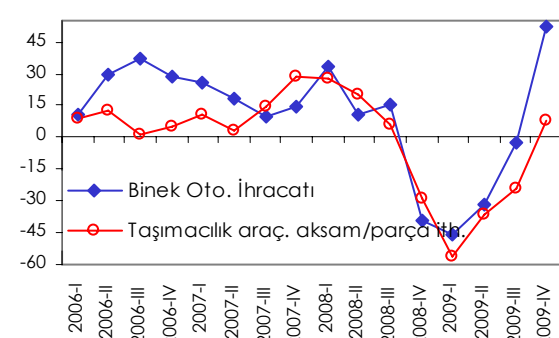
(2003=100, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

Taşıt Araçları Aksam/Parça İthalatı ve

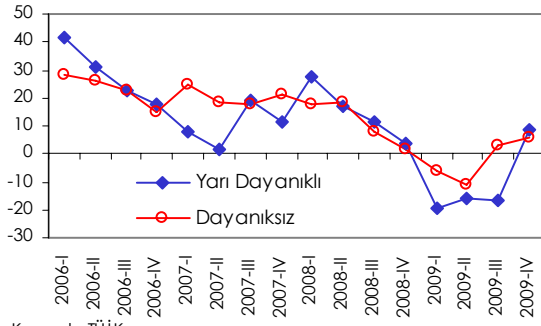
Binek Oto. İhracatı (2003=100, yıllık % değ.)

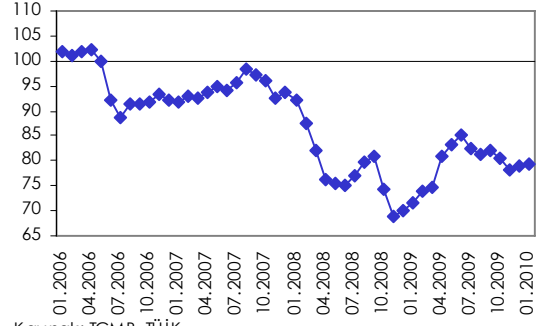
Kaynak: TÜİK.

Yarı Dayanıklı ve Dayanısız

Tüketim Mali İth. (2003=100, yıllık % değ.)

Kaynak: TÜİK.

Tüketici Güven Endeksi (TCMB-TÜİK)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

İthalat

(milyon ABD doları)

	Ekim-Aralık dönemi itibarıyla									
			Değişim	Katkı		İthalat pay		Endeksler (% artış)		
	2008	2009	%	%	\$	2008	2009	fiyat	miktar	
Toplam	38421	40355	5,0					-7,1	12,9	
Sermaye Mali	6270	6195	-1,2	-0,2	-75	16,3	15,4	5,5	-6,4	
Ara Mali	27413	28144	2,7	1,9	731	71,3	69,7	-11,8	16,4	
Tüketim Mali	4521	5812	28,6	3,4	1291	11,8	14,4	6,9	20,2	
Diğer	217	204	-6,0	0,0	-13	0,6	0,5	-	-	
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Tarım ve Hayvancılık	1275	1249	-2,0	-0,1	-26	3,3	3,1	-3,8	1,8	
Madencilik ve Taşocakçılığı	7315	5591	-23,6	-4,5	-1725	19,0	13,9	-23,3	-0,8	
Hampetrol ve Doğalgaz	6247	4514	-27,7	-4,5	-1733	16,3	11,2	-21,0	-9,0	
Gıda ve İçecek	784	657	-16,2	-0,3	-127	2,0	1,6	-10,6	-6,3	
Tekstil Ürünleri	1083	1379	27,3	0,8	295	2,8	3,4	3,0	23,5	
Giyim Eşyası	416	445	7,1	0,1	30	1,1	1,1	-2,5	9,8	
Kağıt ürünleri	663	728	9,8	0,2	65	1,7	1,8	-11,8	24,4	
Rafine edilmiş petrol, Kok köm.	2537	3017	18,9	1,2	480	6,6	7,5	-14,9	39,7	
Kimyasal Madde ve Ürünler	5308	6041	13,8	1,9	732	13,8	15,0	-12,1	29,4	
Plastik ve Kautçuk ürünleri	679	817	20,4	0,4	138	1,8	2,0	6,8	12,6	
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	302	352	16,6	0,1	50	0,8	0,9	-14,3	36,0	
Ana Metal Sanayi	3510	3807	8,5	0,8	297	9,1	9,4	-11,9	23,2	
Metallik Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	731	697	-4,6	-0,1	-34	1,9	1,7	10,6	-13,9	
Makine ve Teçhizat	3522	3418	-3,0	-0,3	-104	9,2	8,5	6,3	-8,8	
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşleme Mak.	645	909	40,8	0,7	263	1,7	2,3	2,9	36,4	
Elektrikli Makina ve Cihazlar	1599	1961	22,6	0,9	362	4,2	4,9	7,1	14,4	
Radio, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	1161	1421	22,4	0,7	260	3,0	3,5	9,2	12,0	
Tıbbi ve Optik aletler	865	975	12,8	0,3	111	2,3	2,4	3,8	8,6	
Motarlı Kara Taşıtı ve Römorklar	2878	3323	15,5	1,2	445	7,5	8,2	12,1	2,8	
Diğer Ulaşım Araçları	806	1020	26,5	0,6	214	2,1	2,5	-	-	
Athık ve hurdalar (toptan ve perakende)	1099	1285	16,9	0,5	186	2,9	3,2	-13,9	34,1	

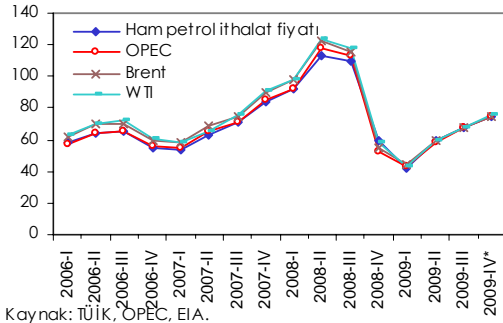
Kaynak: TÜİK.

23. TCMB/TÜİK tarafından yayımlanan tüketici güven endeksi, 2008 yılı Kasım ayında yayımlanmaya başladığı 2003 yılı Aralık ayından bu yana gözlenen en düşük seviyesine gerilemiş, daha sonra küresel toparlanmaya paralel olarak kademeli bir artış göstermiştir. Endeks, 2009 yılı Haziran ayında 2008 yılı başındaki seviyesine yükseldikten sonra Temmuz ayından itibaren bir miktar gerileme göstermiştir.

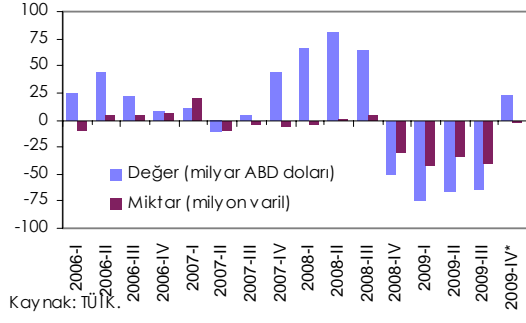
24. 2008 yılının ikinci yarısında, küresel ekonomik durgunluk nedeniyle petrol talebindeki artış hızı belirgin olarak yavaşlamış ve uluslararası ham petrol fiyatları gerilemeye başlamıştır. Brent tipi ham petrol varil fiyatları 2009 yılı Mart ayı ortalarına kadar 40-45 ABD doları dolayında seyrederken, Mayıs ayından itibaren yükselişe geçmiş, Kasım ayında 80 ABD dolarına kadar ulaşmıştır. 2010 yılına ilişkin büyüme tahminlerinin yukarı güncellenmesi ile Çin ve Hindistan gibi ülkelerde gözlenen hızlı büyüme eğilimi söz konusu artışta etkili olmuştur. 2010 yılı başında ise petrol fiyatları nispeten istikrarlı seyir izlemiş ve 70-75 ABD doları civarında hareket etmiştir.

Ham Petrol Fiyatları

(varil başına ABD doları, ortalama)

Ham Petrol İthalatı

(Yıllık yüzde değişim)

25. İthalat fiyatları yıllık bazda yıl sonuna kadar azalışını sürdürmüştür. Aylık bazda ise, küresel iktisadi faaliyetlerdeki ılımlı toparlanmayla birlikte 2009 yılı Mayıs ayından itibaren artmıştır. Öte yandan, Aralık ayında küresel fiyatlardaki gerileme ile Euro/ABD doları paritesindeki düşüş etkisiyle ithalat birim değer endeksi aylık bazda düşüş göstermiştir.

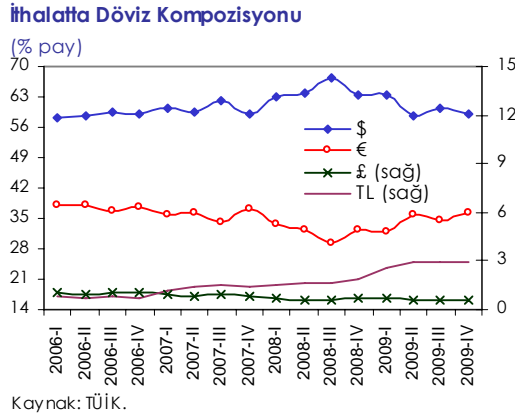
İthalat – Ülke Dağılımı
(milyon ABD doları)

	2008		Ekim-Aralık itibarıyla 2009			Katkı	
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	% Değişim	%	\$
Toplam	38421	..	40355	..	5,0		
Avrupa Birliği Ülkeleri (27)	14280	37,2	16282	40,3	14,0	5,2	2001
Diğer Ülkeler	23931	62,3	23809	59,0	-0,5	-0,3	-122
Diğer Avrupa	7974	20,8	7506	18,6	-5,9	-1,2	-468
Asya	7762	20,2	8478	21,0	9,2	1,9	717
Diğer	8195	21,3	7825	19,4	-4,5	-1,0	-371
Türkiye Serbest Bölgeleri	209	0,5	264	0,7	26,0	0,1	54
Seçilmiş Ülkeler ve Ülke Grupları							
OECD	19.410	50,5	21.364	52,9	10,1	5,1	1954
Almanya	3.862	10,1	4.022	10,0	4,2	0,4	161
İtalya	2.071	5,4	2.311	5,7	11,6	0,6	239
A.B.D.	2.417	6,3	2.353	5,8	-2,6	-0,2	-64
Fransa	1.733	4,5	2.081	5,2	20,1	0,9	348
İngiltere	913	2,4	1.034	2,6	13,3	0,3	122
İsviçre	438	1,1	533	1,3	21,7	0,2	95
İspanya	856	2,2	1.043	2,6	21,9	0,5	187
Japonya	785	2,0	741	1,8	-5,7	-0,1	-45
G. Kore	918	2,4	867	2,1	-5,6	-0,1	-52
Belçika	565	1,5	706	1,8	25,0	0,4	141
Hollanda	554	1,4	690	1,7	24,5	0,4	136
Polonya	374	1,0	572	1,4	52,9	0,5	198
İsveç	414	1,1	480	1,2	15,8	0,2	65
Diğer OECD	3.510	9,1	3.931	9,7	12,0	1,1	421
Orta Doğu Ülkeleri	3.011	7,8	2.707	6,7	-10,1	-0,8	-305
Irak	182	0,5	271	0,7	48,9	0,2	89
İran	1.392	3,6	1.079	2,7	-22,5	-0,8	-313
S. Arabistan	514	1,3	464	1,2	-9,7	-0,1	-50
Rusya	6.340	16,5	5.678	14,1	-10,4	-1,7	-662
Çin	3.410	8,9	3.771	9,3	10,6	0,9	361
Ukrayna	984	2,6	842	2,1	-14,4	-0,4	-142
Romanya	512	1,3	572	1,4	11,8	0,2	60
Hindistan	467	1,2	580	1,4	24,2	0,3	113
Kazakistan	288	0,7	309	0,8	7,4	0,1	21
Cezayir	649	1,7	518	1,3	-20,1	-0,3	-131

Kaynak: TÜİK.

26. 2008 yılında yüzde 37'ye kadar gerileyen AB ülkelerinden yapılan ithalatın payı, 2009 yılında artarak yüzde 40'a yükselmiştir. Bu gelişmeye paralel olarak, Almanya, Fransa ve İspanya'dan yapılan ithalatın payında artış gözlenmiştir. Çin'den yapılan ithalatın payındaki artış yılın son çeyreğinde de devam etmiş, bu dönemde petrol fiyatlarındaki gerilemenin etkisiyle Rusya ve İran'dan yapılan ithalatın payında ise belirgin düşüşler gözlenmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak, 2009 yılında euro cinsinden yapılan ithalatın payı artarken ABD

doları cinsinden ithalatın payı gerilemiştir. Ayrıca, TL karşılığında yapılan ithalatın payındaki artış 2009 yılında hız kazanmıştır.

Hizmetler Hesabı

27. 2008 yılının aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, 2009 yılının üçüncü çeyreğinde artan turizm giderleri yılın son çeyreğinde de artmaya devam etmiştir. Küresel krizin etkisiyle 2008 yılının son çeyreğinde hızla daralan turizm gelirleri de 2009 yılının son çeyreğinde yükselmiş, böylece net turizm gelirlerinde artış görülmüştür. Diğer taraftan, mal ticareti sırasında sağlanan/ödenen komisyonları içeren diğer ticari hizmetler açığı ile finansal hizmetler açığındaki genişleme, turizm geliri artışını aşarak hizmetler hesabı fazlasının azalmasına yol açmıştır.

Hizmetler Hesabı (milyon ABD doları)

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Hizmetler hesabı	1260	3290	9198	3373	17121	982	3197	8765	3275	16219
Toplam gelir	5292	8114	14110	7308	34824	4777	6954	13048	7973	32752
Toplam gider	-4032	-4824	-4912	-3935	-17703	-3795	-3757	-4283	-4698	-16533
Taşımacılık	-278	-146	263	27	-134	-181	417	689	96	1021
Gelir	1447	2069	2652	1625	7793	1315	1764	2339	1957	7375
Gider	-1725	-2215	-2389	-1598	-7927	-1496	-1347	-1650	-1861	-6354
Turizm	1971	3686	9195	3593	18445	1570	3306	8430	3797	17103
Gelir	2776	4693	9988	4494	21951	2467	4243	9527	5013	21250
Gider	-805	-1007	-793	-901	-3506	-897	-937	-1097	-1216	-4147
İnşaat hizm.	234	246	240	254	974	280	251	256	303	1090
Finansal hizm.	-31	-43	-38	-25	-137	-28	-77	-158	-148	-411
Gelir	180	235	235	191	841	122	97	118	78	415
Gider	-211	-278	-273	-216	-978	-150	-174	-276	-226	-826
Diğer Hizmetler	-636	-453	-462	-476	-2027	-659	-700	-452	-773	-2584
Gelir	655	871	995	744	3265	593	599	808	622	2622
Gider	-1291	-1324	-1457	-1220	-5292	-1252	-1299	-1260	-1395	-5206

Kaynak: TCMB.

Turizm İstatistikleri

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Turizm Gelirleri (milyon ABD doları)	2776	4693	9988	4493	21951	2467	4244	9526	5013	21249
Çıkış yapan yabancı ziyaretçiler (bin kişi)	3000	6824	11283	5324	26431	2943	6981	11571	5853	27348
ortalama harcama (bin ABD doları)	669	579	665	628	636	608	501	608	603	580
Çıkış yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	726	798	2071	954	4549	693	761	2128	1075	4658
ortalama harcama (bin ABD doları)	1061	927	1202	1206	1132	975	984	1168	1382	1158
Turizm Giderleri (milyon ABD doları)	-805	-1007	-793	-902	-3507	-897	-937	-1097	-1216	-4146
Giriş yapan vatandaş ziyaretçiler (bin kişi)	1065	1456	1049	1323	4893	1203	1267	1524	1568	5561
ortalama harcama (bin ABD doları)	-756	-691	-756	-717	-717	-746	-739	-720	-775	-745

Kaynak: TÜİK, TCMB.

Gelir Hesabı

28. Küresel sermaye hareketlerinin yavaşlamasıyla birlikte, 2009 yılı genelinde portföy yatırımı gelir ve giderlerinde gerileme olmuş, yurt içine doğrudan yatırımlar kaynaklı kâr transferlerinde de yılın üçüncü çeyreği haricinde belirgin düşüş görülmüştür. Benzer şekilde, gerek kamu sektörü, gerekse bankacılık ve diğer özel sektörün dış borçlara ve yurt dışı yerleşiklere ait mevduatlara ödediği faizler yılın özellikle son çeyreğinde hızla gerilemiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak, gelir hesabı açığı 2009 yılı genelinde daralmıştır.

Gelir Hesabı (milyon ABD doları)

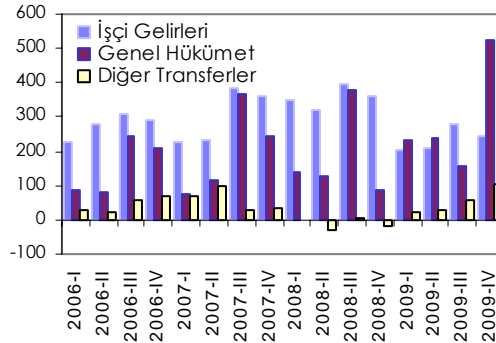
	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Gelir Hesabı	-1973	-2543	-1830	-1813	-8159	-2079	-2213	-1811	-1543	-7646
Ücret Ödemeleri (net)	-15	-14	-16	-21	-66	-23	-26	-27	-29	-105
Yatırım Geliri (net)	-1958	-2529	-1814	-1792	-8093	-2056	-2187	-1784	-1514	-7541
Toplam gelir	2159	1511	1600	1574	6844	1650	1262	1350	880	5142
Toplam gider	-4117	-4040	-3414	-3366	-14937	-3706	-3449	-3134	-2394	-12683
Doğrudan Yatırımlar	-585	-1330	-353	-342	-2610	-484	-896	-479	-389	-2248
Gelir	70	42	19	196	327	65	108	1	22	196
Gider	-655	-1372	-372	-538	-2937	-549	-1004	-480	-411	-2444
Portföy Yatırımları	33	321	79	539	972	-293	312	1	247	267
Gelir	1522	922	1126	925	4495	962	739	1003	557	3261
Gider	-1489	-601	-1047	-386	-3523	-1255	-427	-1002	-310	-2994
Diğer Yatırımlar	-1406	-1520	-1540	-1989	-6455	-1279	-1603	-1306	-1372	-5560
Faiz geliri	567	547	455	453	2022	623	415	346	301	1685
Faiz gideri	-1973	-2067	-1995	-2442	-8477	-1902	-2018	-1652	-1673	-7245
Uzun vade	-1815	-1918	-1827	-2275	-7835	-1733	-1865	-1524	-1583	-6705
Merkez Bankası	-115	-94	-214	-87	-510	-71	-74	-52	-69	-266
Genel Hükümet	-368	-426	-288	-482	-1564	-295	-334	-201	-296	-1126
Bankalar	-376	-239	-287	-303	-1205	-332	-208	-228	-162	-930
Diğer Sektör	-956	-1159	-1038	-1403	-4556	-1035	-1249	-1043	-1056	-4383
Kısa vade	-158	-149	-168	-167	-642	-169	-153	-128	-90	-540

Kaynak: TCMB.

Cari Transferler

29. İşçi gelirleri 2009 yılının tamamında 2008 yılının altında gerçekleşmiştir. Buna karşın, aynı dönemde yurt dışından yapılan resmi transferlere ve yurt dışında yerleşik kişilerle gerçekleştirilen sigorta ve reasürans işlemlerini kapsayan diğer transferler kaleminde artış görülmüştür. Böylece 2009 yılında cari transferler 2008 yılına göre sınırlı miktarda artış kaydetmiştir.

Cari transferler (milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

III. SERMAYE HAREKETLERİ

30. 2008 yılının son çeyreğinde ve 2009 yılının ilk çeyreğinde net çıkış gösteren sermaye akımları, yılın ikinci çeyreğinden itibaren giriş yönlü eğilim göstermiştir. Ancak sermaye girişleri yılın son çeyreğinde yavaşlamıştır. Doğrudan yatırımlar sınırlı miktarda gerçekleşmiş, portföy yatırımlarında çıkış görülmüştür. Özel sektörün kredi net ödeyici konumu devam etmiş, bankalar ise kredi net kullanıcısı olmuştur. Yılın üçüncü çeyreğinde negatif değerler alan net hata ve noksan kalemi, yılın son çeyreğinde yeniden pozitif değer almıştır. Böylece, 2003 yılından bu yana yıllık bazda pozitif olan net hata ve noksan 2009 yılında da 8,4 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

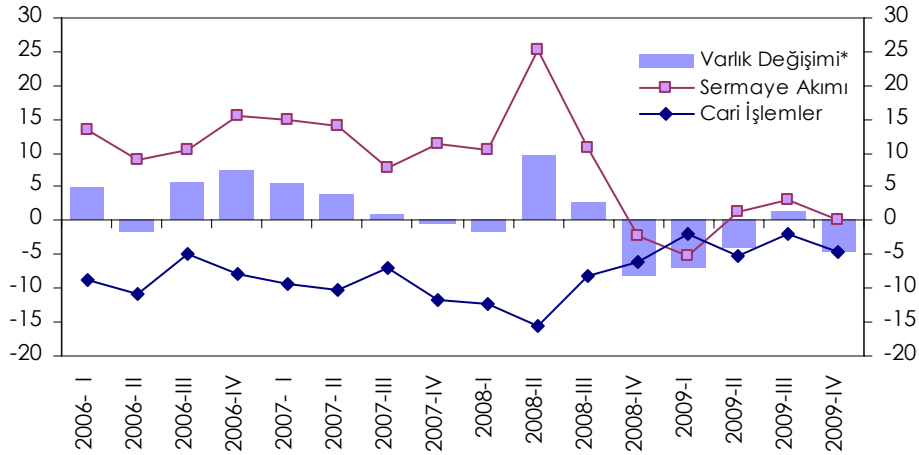
Dış finansman ihtiyacı ve finansman kaynakları (milyar ABD doları)

	2008					2009				
	I	II	III	IV	2008	I	II	III	IV	2009
1. Cari İşlemler Dengesi	-12,4	-15,6	-8,0	-6,0	-41,9	-1,9	-5,3	-1,9	-4,7	-13,9
2. Net Hata Noksan	1,3	-2,9	0,1	7,1	5,7	5,3	1,3	-1,1	2,9	8,4
I. Toplam Finansman İhtiyacı (=1+2)	-11,0	-18,5	-8,0	1,2	-36,3	3,4	-4,0	-3,1	-1,8	-5,4
II. Toplam Finansman (=1+2+3)	11,0	18,5	8,0	-1,2	36,3	-3,4	4,0	3,1	1,8	5,4
1. Sermaye Hareketleri (net)	11,1	22,1	11,3	-1,8	42,6	-4,5	1,4	3,1	0,1	0,2
Doğrudan Yatırımlar (net)	3,8	4,8	3,4	3,8	15,7	2,1	1,5	1,8	0,6	6,0
Portföy Yatırımları (net)	-1,3	3,0	-1,2	-5,5	-5,0	-3,1	2,7	1,2	-0,6	0,2
Genel Hükümetin Tahvil İhracı	-0,9	0,5	1,5	-0,5	0,6	1,0	0,5	0,4	0,0	1,8
Yabancıların Türkiye'de Menkul Kıymet Alımı	0,0	2,3	-1,6	-5,2	-4,4	-3,1	2,2	1,6	0,3	1,1
Yerleşiklerin Yurt Dışında Menkul Kıymet Alımı	-0,5	0,1	-1,1	0,2	-1,3	-1,1	0,0	-0,8	-0,9	-2,7
Kredi Kullanımı (IMF kredileri hariç, net)	10,1	15,2	10,2	-5,6	30,0	-4,7	-6,1	-3,1	0,7	-13,2
Genel Hükümet	0,2	0,2	0,8	0,6	1,7	0,3	-0,3	1,6	0,0	1,6
Bankalar	1,4	1,7	2,8	-2,9	3,0	-2,4	-2,7	-1,2	2,3	-4,1
Uzun Vade	1,9	0,8	0,8	-2,8	0,7	-0,8	-1,1	0,0	0,7	-1,3
Kısa Vade	-0,5	0,9	2,1	-0,1	2,3	-1,6	-1,6	-1,2	1,6	-2,8
Diğer Sektörler	8,5	13,3	6,6	-3,2	25,2	-2,6	-3,1	-3,4	-1,5	-10,6
Uzun Vade	7,0	9,6	5,6	0,6	22,7	-1,9	-2,0	-3,4	-1,9	-9,3
Kısa Vade	0,1	0,5	0,3	0,0	0,9	0,1	-0,3	0,2	-0,2	-0,2
Ticari Krediler	1,5	3,2	0,7	-3,8	1,6	-0,8	-0,8	-0,1	0,6	-1,2
Mevduat	0,9	2,9	1,6	-2,0	3,4	1,2	3,7	1,8	0,3	7,1
Merkez Bankası	-0,3	-0,3	-0,7	-0,4	-1,8	-0,2	-0,2	-0,4	-0,1	-0,9
Bankalar	1,2	3,2	2,3	-1,6	5,2	1,4	3,9	2,2	0,5	8,0
Diğer	-2,4	-3,8	-2,8	7,5	-1,5	0,0	-0,4	1,4	-1,0	0,1
2. IMF Kredileri	-0,5	3,2	-0,4	-0,5	1,7	-0,7	0,0	0,0	0,0	-0,7
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	-0,5	3,2	-0,4	-0,5	1,7	-0,7	0,0	0,0	0,0	-0,7
3. Rezerv Değişimi (- artış)	0,4	-6,7	-2,9	1,2	-8,0	1,7	2,6	-0,1	1,7	5,9
Bankalar Muhabir Mevcudu	0,5	-6,4	0,9	-4,1	-9,1	0,5	-0,6	3,7	2,4	6,0
Resmi Rezervler	-0,1	-0,3	-3,8	5,3	1,1	1,3	3,2	-3,8	-0,8	-0,1

Kaynak: TCMB.

31. 2008 yılının Ekim ayından itibaren cari açığın gerilemesine karşın sermaye çıkışlarına bağlı olarak döviz varlıklarında azalış görülmüş, 2009 yılının ikinci çeyreğinde ise sermaye girişinin başlamasına rağmen halen cari işlemler açığının altında kalması nedeniyle varlıklardaki azalma devam etmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde, cari açığın mevsimsel olarak azalması ve sermaye girişinin sürmesine bağlı olarak varlıklarda sınırlı bir artış gerçekleşmiş, ancak yılın son çeyreğinde döviz varlıkları yeniden azalma göstermiştir.

Cari İşlemler Hesabı ve Finansmanı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

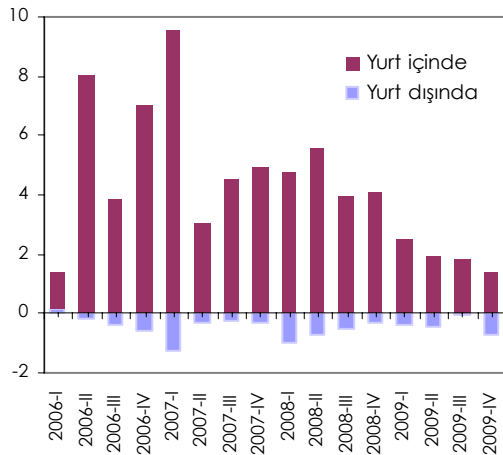
* Varlık değişimi, ödemeler dengesi tablosundan resmi rezervler, bankalar ve diğer sektörün döviz varlıkları ile net hata ve noksan kalemleri toplamının ters işaretlisi olarak gösterilmiştir.

Doğrudan Yatırımlar

32. 2009 yılının son çeyreğinde doğrudan yatırım girişleri azalmaya devam etmiştir. Bu dönemde yurt içine 1,4 milyar ABD doları doğrudan yatırım gerçekleşmiştir. Doğrudan yatırım gelirinün 0,6 milyar ABD doları gayrimenkul yatırımı iken, kalan tutarın 0,5 milyar ABD doları hizmetler sektöründe, 0,3 milyar ABD doları imalat sanayiinde gerçekleşmiştir.

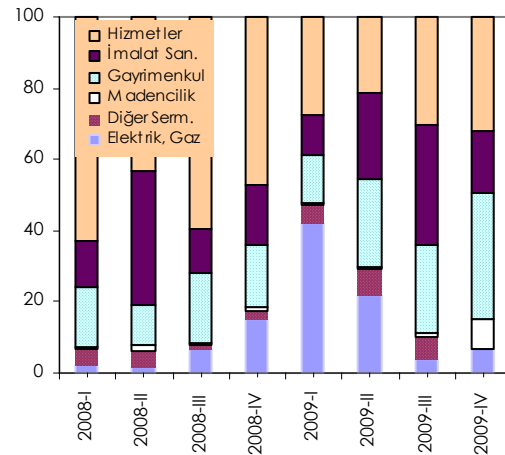
33. Yılın son çeyreğinde yurt içi yerleşiklerce yurt dışında yapılan doğrudan yatırımlar ise 0,7 milyar ABD doları olmuştur. Söz konusu yatırımlar, gayrimenkul faaliyetleri ve ulaştırma-haberleşme başta olmak üzere, hizmetler sektörü ağırlıklı olmuştur.

Doğrudan Yatırımlar (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Yurt İçine Doğrudan Yatırımlar (yüzde pay)

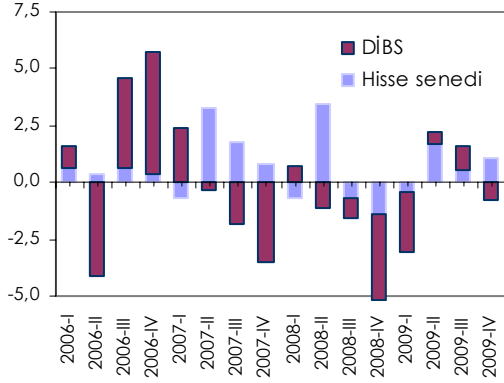
Kaynak: TCMB.

Portföy Yatırımları

34. Küresel finans kriziyle birlikte 2008 yılının ikinci yarısından itibaren yüksek düzeyde çıkış gösteren portföy kaynaklı sermaye akımları, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren ilk aylarda hisse senedi, ardından DİBS yatırımları yoluyla giriş yönlü bir eğilim sergilemiştir. Ancak, yılın üçüncü ve son çeyreğinde portföy kaynaklı sermaye girişleri kademeli olarak azalmıştır. Güncel veriler, Ocak ayında giriş yönlü eğilim gösteren yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi ve DİBS yatırımlarının Şubat ayında çıkış gösterdiğine işaret etmektedir.

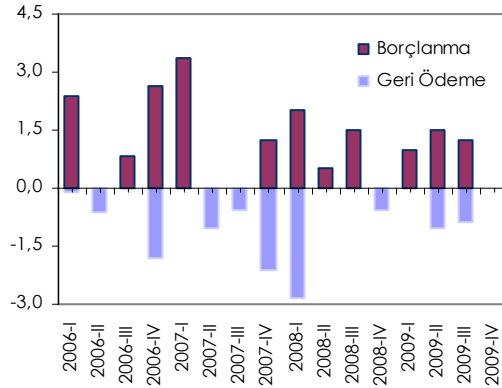
35. Hazine yılın son çeyreğinde yurt dışında tahvil ihracında bulunmamıştır. 2009 yılı genelinde ise tahvil ihracı 3,8 milyar ABD doları, geri ödemeleri 1,9 milyar ABD doları olmuştur.

Yabancıların menkul kıymet yatırımları (milyar ABD doları)

Kaynak: TCM B.

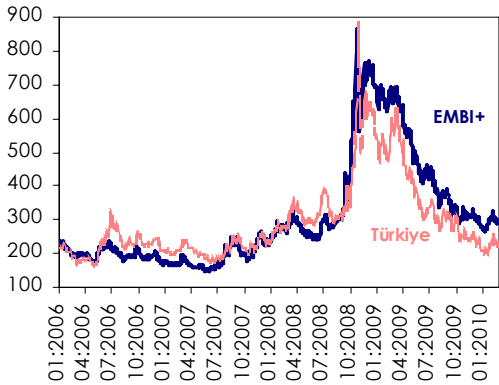
Genel Hükümet tahvil ihracı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCM B.

36. Yılın ikinci çeyreğinden itibaren, krizin en kötü döneminin geride kaldığı algılamasıyla birlikte küresel finansal piyasalarda risk iştahı artmıştır. Bu dönemde, gelişmekte olan ülkelerin para birimleri değer kazanmış ve borsalarında yükselişler gözlenmiştir. Buna bağlı olarak, gelişmekte olan ülkelerin risk primleri düşmüş, Yükselen Piyasalar Tahvil Ana Endeksi (EMBI+) Lehman Brothers'ın iflasından önceki seviyelere yaklaşmıştır. Kriz sürecinin genelinde olduğu gibi, yılın son çeyreğinde de Türkiye'nin risk primi diğer gelişmekte olan ülkeler ortalamasına kıyasla düşük seviyelerde seyretmiştir.

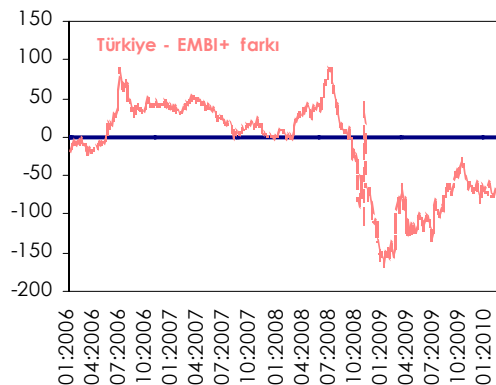
İkincil Piyasa Gefiri Farkları (baz puan)

Kaynak: JPM organ.

Gefiri Farkı (spread): Ülkelerin uluslararası piyasalarda ihraç ettikleri tahvil getirileri ve ABD Hazine tahvil getirileri arasındaki fark.

Gefiri farklarında Türkiye'nin EMBI+ ortalamasına göre durumu (baz puan)

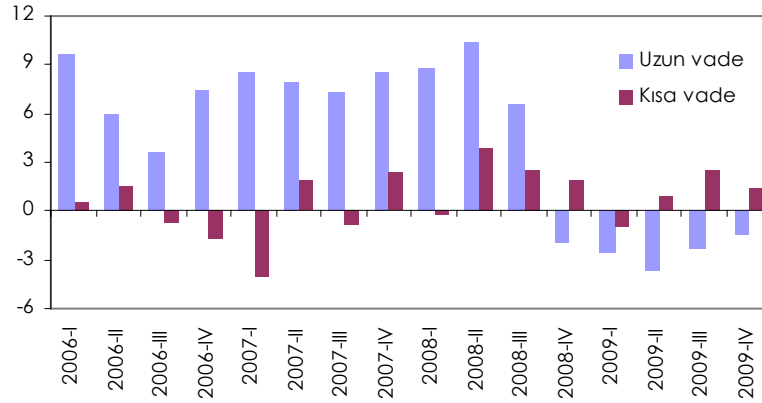
37. Diğer taraftan, Türkiye'nin TL cinsinden BB, yabancı para cinsinden BB- olan uzun vadeli kredi derecelerini Aralık ayında BB+'ya yükselten Fitch'in ardından, Ocak ayında Moody's Türkiye'nin kredi notunu Ba2'ye, Şubat ayında da Standard & Poor's Türkiye'nin uzun vadeli yabancı para cinsinden kredi notunu BB'ye, yerel para birimi cinsinden kredi notunu ise BB+'ya olmak üzere birer basamak yükseltmiştir.

Diğer Yatırımlar

38. Son yıllarda özel sektör kaynaklı uzun vadeli kredi kullanımındaki artış sonucunda yüksek düzeylere çıkan uzun vadeli sermaye girişleri, küresel krizin etkisiyle 2008 yılının son çeyreğinden itibaren yerini çıkışa bırakmıştır. Kısa vadeli sermaye hareketleri de bu dönemde benzer eğilimler göstermekle birlikte, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sınırlı oranda giriş göstermiştir.

Uzun ve kısa vadeli sermaye hareketleri

(milyar ABD doları, net)

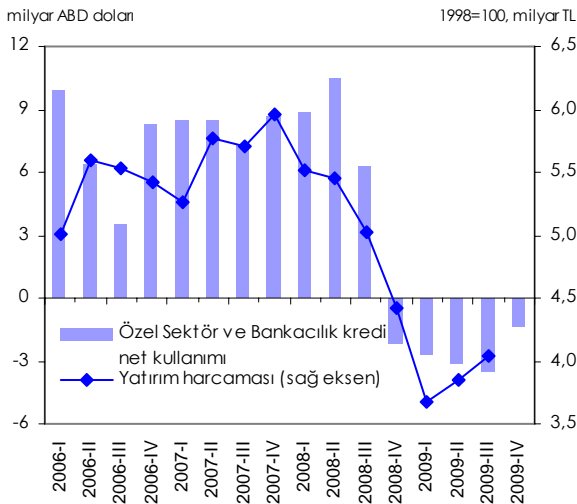

Not: Doğrudan ve portföy yatırımı ile IMF kredileri ve bankaların döviz varlıkları hariç.

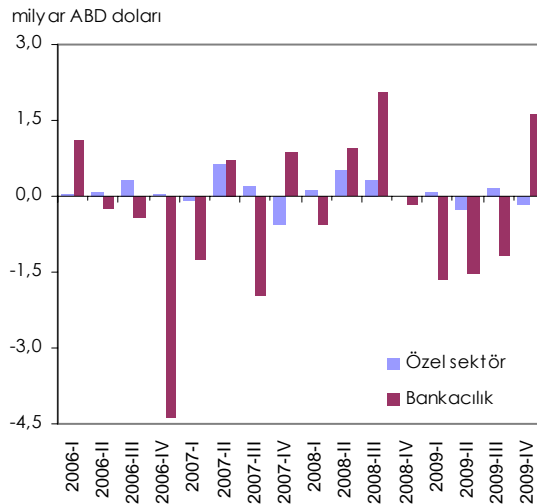
Kaynak: TCMB.

39. Dış finansman imkânlarının daralması 2008 yılı Ocak-Eylül döneminde aylık ortalama 4,4 milyar ABD doları olan özel sektörün uzun vadeli kredi kullanımının yılın son çeyreğinde 2,5 milyar ABD dolarına, 2009 yılında ise 2 milyar ABD dolarına düşmesine yol açmıştır. Buna bağlı olarak, özel sektör uzun vadeli kredilerde 2008 yılı Aralık ayından itibaren net kredi ödeyicisi konuma geçmiştir. Öte yandan, 32 Sayılı Karar'da Haziran ayında yapılan değişiklikle özel sektörün yurt içi bankalardan döviz kredisi kullanma imkânlarının artırılmasının, özel sektörün yurt dışından kullandığı uzun vadeli kredilerin yılın üçüncü çeyreğinden itibaren gerilemiş olmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

40. Bankalar uzun vadeli kredilerde özel sektöre benzer şekilde 2008 yılının son çeyreğinden itibaren net ödeyici konuma geçmiştir. Kısa vadeli kredilerde ise, 2008 yılında net kullanıcı olan bankalar, 2009 yılında genelde net ödeyici olmuştur. Kasım ve Aralık aylarında bankaların kısa vadeli kredilerde yeniden net kullanıcı oldukları dikkat çekmektedir.

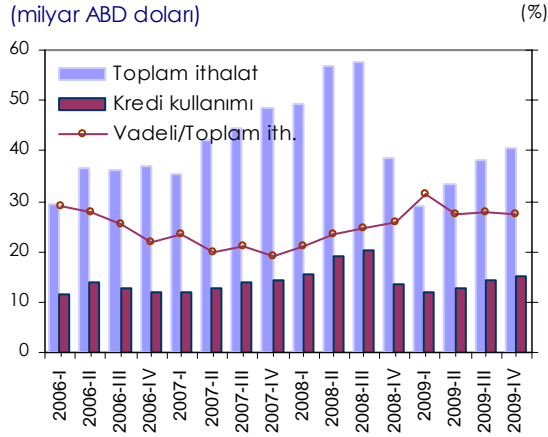
Uzun vadeli net kredi kullanımı ve özel sektör yatırım harcamaları (12-aylık birikimli)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Kısa vadeli net kredi kullanımı (12-aylık birikimli)

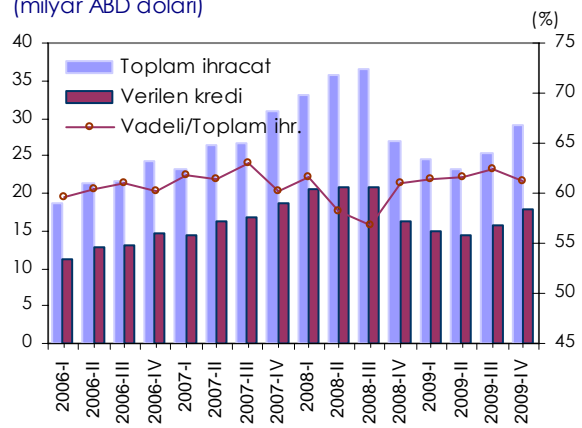
41. 2007 sonlarına kadar gerileme eğiliminde olan ithalatta ticari kredi kullanım oranı, 2008 yılından itibaren tekrar yükselişe geçmiştir. Diğer taraftan, ihracat esnasında açılan ticari kredilerin payı da son yıllarda artış göstermiştir. İhracatçıların, finansman imkânlarının azaldığı bu dönemde performanslarını sürdürmek için vadeli satışlarını artırdıkları, ithalatçıların da benzer şekilde vadeli alıma yöneldikleri görülmektedir.

Ticari kredi kullanımı ve ithalat
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

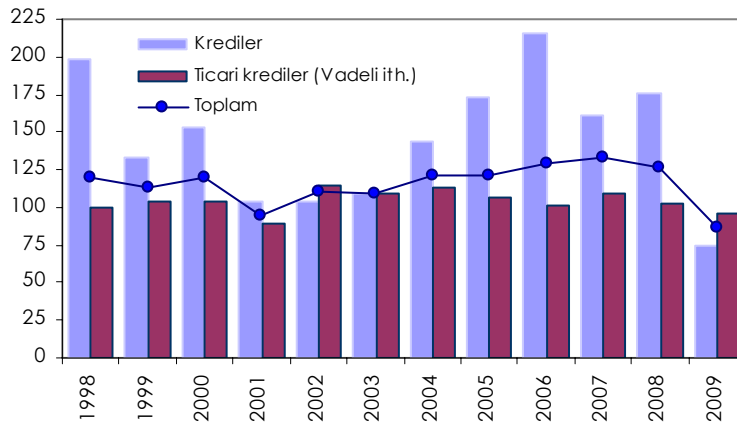
Yurt dışına açılan ticari krediler & ihracat
(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

42. Kredi imkânlarının daralması, 2008 yılında yüksek seviyede olan özel sektörün dış borç çevirme oranının, kullanımdaki hızlı düşüş sonrasında 100'ün altına gerilemesine yol açmıştır. Özel sektörün, 2008 yılında yıllık ortalama yüzde 175,7 olan dış kredi çevirme oranı 2009 yılında yüzde 75'e, 2008 yılında yüzde 102,4 olan ticari kredi çevirme oranı ise 2009 yılında yüzde 97,9'a gerilemiştir.

Özel Sektör Dış Borç Çevirme Oranları (yüzde)

Kaynak: TCMB.

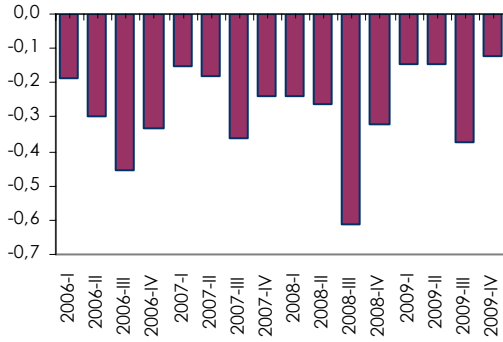
43. Genel Hükümet 2009 yılında 4,8 milyar ABD doları kredi kullanımı gerçekleştirmiş, buna karşın yılın ilk çeyreğinde 0,7 milyar ABD doları tutarında yapılan IMF geri ödemesi olmak üzere, toplam 3,9 milyar ABD doları uzun vadeli kredi geri ödemesinde bulunmuştur.

44. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankasında açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarından (SDH) 2003 yılı Nisan ayından bu yana gözlenen çıkış 2009 yılında azalarak devam etmiştir. Kısa vadeli hesaplarda da, 2004 yılının ikinci çeyreğinde başlayan çıkışlar sürmektedir.

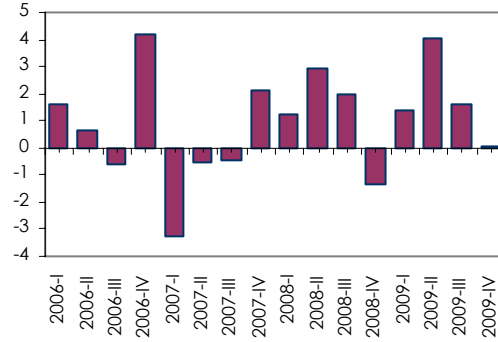
45. 2008 yılının son çeyreğinden itibaren finansal krizin etkisiyle yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatında çıkış eğilimi başlamış, ancak 2009 yılının Mart ayından itibaren finansal piyasalarda iyimserliğin artmasıyla söz konusu mevduatlarda yeniden artış gözlenmiştir. Böylece, 2009 yılında yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatı 8 milyar ABD doları artmıştır.

Yurt dışı yerleşiklere ait mevduatlar (milyar ABD doları)

KMDTH ve Süper Döviz Hesabı

Bankalardaki mevduat

Kaynak: TCMB.

46. 2007 yılı sonunda 249 milyar ABD doları olan toplam dış borç stoku 2008 yılı sonunda özel sektörün yüksek dış borçlanmasına bağlı olarak 278 milyar ABD doları düzeyine ulaşmıştır. 2008 yılı son çeyreğinden itibaren kredi imkânlarının daralmasıyla özel sektörün borçlanması yavaşlamış ve 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla toplam dış borç stoku 273 milyar ABD dolarına gerilemiştir. Toplam dış borç stokunun 224 milyar ABD dolarını uzun vadeli dış borçlar, 49 milyar ABD dolarını ise kısa vadeli borçlar oluşturmaktadır.

47. Dış borç göstergeleri incelendiğinde, 2008 sonu itibarıyla yüzde 37,5'e gerileyen dış borç stokunun GSYİH'ye oranının, Eylül ayı itibarıyla 45,3'e yükseldiği gözlenmiştir. Söz konusu yükseliş, dış borç stokunun artmasından ziyade GSYİH'deki düşüşten kaynaklanmıştır. Benzer şekilde, dış borç servisinin GSYİH'ye oranı yüzde 8,8'e, dış borç stokunun ihracata oranı yüzde 273,6'ya yükselmiştir.

Seçilmiş Dış Borç Göstergeleri (yüzde)

	2008				2009		
	I	II	III	IV	I	II	III
Toplam Dış Borç Stoku / GSYİH	38,0	39,0	37,8	37,5	38,7	41,8	45,3
Toplam Dış Borç Stoku / İhracat*	226,4	226,9	214,3	210,8	216,3	243,3	273,6
Dış Borç Servisi** / GSYİH	5,8	5,4	5,3	6,1	7,0	7,8	8,8
Uzun Vadeli /Toplam Dış Borç	82,7	81,5	80,3	81,9	82,0	82,0	82,0
Kısa Vadeli /Toplam Dış Borç	17,3	18,5	19,7	18,1	18,0	18,0	18,0
<i>Bilgi için:</i>							
Toplam Dış Borç Stoku (milyar \$)	265,4	286,9	291,7	278,3	266,8	270,1	273,5
GSYİH (yıllık, milyar \$)	698,7	735,3	770,8	741,8	689,0	645,8	603,4

* Bavul ticareti ve diğer mallar hariç.

** Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin yurtdışındaki ortaklarından kullandıkları uzun vadeli kredi geri ödemeleri hariç uzun vadeli dış borç servisi.

Kaynak: TÜİK, Hazine Müsteşarlığı, TCMB.

IV. EK TABLOLAR

CARI İŞLEMLER (milyon ABD doları)

	Cari İşlemler										
	Net	Dış Ticaret				Hizmetler		Gelir		Transferler	
		Net	İhracat (FOB)	Bavul Ticareti	İthalat (CIF)	Net	Turizm Geliri	Net	Faiz Gideri	Net	İşçi Gelirleri
(yıllık)											
2005	-22198	-33080	73476	3473	-116774	15267	18152	-5839	-5010	1454	851
2006	-32193	-41057	85535	6408	-139576	13612	16853	-6656	-6322	1908	1111
2007	-38311	-46795	107272	6002	-170063	13344	18487	-7103	-7477	2243	1209
2008	-41947	-53022	132027	6200	-201964	17121	21951	-8159	-8477	2113	1431
2009	-13854	-24729	102165	4783	-140776	16219	21250	-7646	-7245	2302	934
(üç aylık)											
2008 I	-12362	-12138	33138	1448	-49178	1260	2776	-1973	-1973	489	352
II	-15582	-16747	35613	1406	-56672	3290	4693	-2543	-2067	418	322
III	-8038	-16181	36435	1771	-57693	9198	9988	-1830	-1995	775	394
IV	-5965	-7956	26841	1575	-38421	3373	4494	-1813	-2442	431	363
2009 I	-1903	-1268	24481	1124	-28882	982	2467	-2079	-1902	462	204
II	-5318	-6781	23246	1291	-33460	3197	4243	-2213	-2018	479	211
III	-1939	-9386	25372	1085	-38098	8765	9527	-1811	-1652	493	277
IV	-4694	-7294	29066	1283	-40336	3275	5013	-1543	-1673	868	242
(aylık)											
2009 Oca	-475	-381	7885	341	-9282	121	799	-453	-571	238	64
Şub	-286	340	8436	350	-9075	366	722	-1087	-575	95	65
Mar	-1142	-1227	8160	433	-10525	495	946	-539	-756	129	75
Nis	-1552	-1462	7564	393	-10121	610	1021	-803	-672	103	72
May	-1691	-2527	7346	476	-10839	1172	1444	-502	-655	166	74
Haz	-2075	-2792	8336	422	-12500	1415	1778	-908	-691	210	65
Tem	-425	-2731	9058	323	-12815	2643	2907	-476	-475	139	80
Ağu	-583	-3889	7828	446	-12812	3658	3814	-519	-553	167	102
Eyl	-931	-2766	8486	316	-12471	2464	2806	-816	-624	187	95
Eki	330	-1274	10098	475	-12731	1943	2466	-464	-506	125	83
Kas	-1807	-2588	8906	404	-12616	890	1442	-432	-488	323	84
Ara	-3217	-3432	10062	404	-14989	442	1105	-647	-679	420	75
(on iki aylık)											
2009 Oca	-38251	-48807	129280	6100	-194907	16769	21865	-8410	-8480	2197	1385
Şub	-34650	-45035	126638	5965	-187955	17028	21786	-8783	-8390	2140	1340
Mar	-31488	-42152	123370	5876	-181668	16843	21642	-8265	-8406	2086	1283
Nis	-27833	-38561	119570	5807	-173900	17053	21610	-8404	-8457	2079	1239
May	-24694	-35700	114438	5780	-165433	16960	21362	-8038	-8440	2084	1200
Haz	-21224	-32186	111003	5761	-158456	16750	21192	-7935	-8357	2147	1172
Tem	-17611	-28543	107466	5594	-150714	16796	21045	-7912	-8271	2048	1100
Ağu	-15157	-26068	104247	5336	-144275	16666	20864	-7792	-8099	2037	1090
Eyl	-15125	-25391	99940	5075	-138861	16317	20731	-7916	-8014	1865	1055
Eki	-12355	-22621	100315	4954	-136650	16189	20935	-7756	-7714	1833	991
Kas	-13715	-23934	99825	4795	-137192	16118	21107	-7914	-7479	2015	971
Ara	-13854	-24729	102165	4783	-140776	16219	21250	-7646	-7245	2302	934

Kaynak: TCMB.

SERMAYE ve FINANS HESAPLARI (milyon ABD doları)

	Sermaye ve Finans Hesapları															
	Net							Diğer Yatırımlar								
	Doğrudan Yatırımlar	Net	Portföy Yatırımları				Net	Bankaların Döviz Varlıkları	Net	Ticari Krediler	Yükümlülükler				Mevduat	
			Varlıklar	Yükümlülükler		Bankalar					Diğer Sekt.	Merkez B.	Bankalar	Krediler		
Hisse Senetleri	Borç Senetleri	Genel Hük.		Merkez B.	Bankalar											
	(yıllık)															
2005	19460	8967	13437	-1233	5669	9001	14903	-342	15481	3074	-2881	-4637	9248	9875	-787	1276
2006	32064	19261	7373	-4029	1939	9463	11544	-10293	24981	674	0	-5223	5814	18812	-1268	5890
2007	36692	19941	717	-2063	5138	-2358	24066	-3526	28919	4231	0	-3901	5609	25951	-1450	-1873
2008	36294	15720	-5046	-1276	716	-4486	24563	-9060	35493	1565	0	3443	3017	23662	-1791	5178
2009	5417	6026	198	-2740	2827	111	-696	6018	-4828	-1161	0	918	-4114	-9476	-901	7963
	(üç aylık)															
2008 I	11023	3776	-1316	-494	-707	-115	8622	494	10552	1459	0	-272	1356	7085	-323	1231
II	18481	4775	2966	149	3479	-662	11043	-6430	21415	3166	0	3309	1749	10146	-335	3214
III	7952	3407	-1186	-1119	-691	624	9565	943	11617	739	0	369	2835	5864	-749	2328
IV	-1162	3762	-5510	188	-1365	-4333	-4667	-4067	-8091	-3799	0	37	-2923	567	-384	-1595
2009 I	-3415	2148	-3142	-1061	-438	-1643	-3699	454	-4134	-806	0	-347	-2447	-1780	-176	1409
II	4005	1452	2738	35	1662	1041	-3337	-572	-2191	-798	0	-298	-2687	-2283	-166	3866
III	3068	1790	1181	-825	532	1474	3861	3704	475	-146	0	1587	-1237	-3297	-421	2238
IV	1759	636	-579	-889	1071	-761	2479	2432	1022	589	0	-24	2257	-2116	-138	450
	(aylık)															
2009 Oca	-290	1067	-841	-712	-104	-25	-888	-600	-650	-484	0	-140	-208	-396	-69	650
Şub	-2269	487	-1899	-304	-331	-1264	-305	1393	-1305	-190	0	120	-764	-312	-55	-107
Mar	-856	594	-402	-45	-3	-354	-2506	-339	-2179	-132	0	-327	-1475	-1072	-52	866
Nis	2089	748	875	307	841	-273	-2326	-289	-2068	-32	0	-77	-1276	-715	-53	52
May	815	507	2735	-610	662	2683	-871	826	-1585	-404	0	-103	-1753	-867	-48	1536
Haz	1101	197	-872	338	159	-1369	-140	-1109	1462	-362	0	-118	342	-701	-65	2278
Tem	932	640	1277	-426	52	1651	66	-110	1039	30	0	960	-170	-389	-129	637
Ağu	1116	808	725	-280	563	442	2324	1924	169	39	0	500	-574	-1746	-196	683
Eyl	1020	342	-821	-119	-83	-619	1471	1890	-733	-215	0	127	-493	-1162	-96	918
Eki	-186	525	-50	-274	291	-67	-637	1947	-1675	167	0	-98	-140	-1096	-76	-461
Kas	875	244	124	-521	141	504	-12	-402	159	251	0	-118	202	-1006	-31	875
Ara	1070	-133	-653	-94	639	-1198	3128	887	2538	171	0	192	2195	-14	-31	36
	(on iki aylık)															
2009 Oca	30235	15629	-6129	-1476	1109	-5762	18699	-12680	31674	35	0	3363	2725	20562	-1736	6308
Şub	24478	15426	-8396	-2050	618	-6964	16335	-9404	27106	-479	0	3842	637	18658	-1707	5739
Mar	21856	14092	-6872	-1843	985	-6014	12242	-9100	20807	-700	0	3368	-786	14797	-1644	5356
Nis	20365	14079	-3862	-1423	1699	-4138	5847	-10080	13319	-1384	0	3277	-3615	12131	-1586	4072
May	14934	12749	-3482	-2565	854	-1771	3185	-3554	2119	-2896	0	-364	-5316	7097	-1523	4702
Haz	7380	10769	-7100	-1957	-832	-4311	-2138	-3242	-2799	-4664	0	-239	-5222	2368	-1475	6008
Tem	3480	10014	-6708	-2276	-1359	-3073	-4921	-698	-8624	-5649	0	11	-7024	393	-1372	4591
Ağu	2170	9972	-4765	-2587	214	-2392	-7400	484	-11149	-6018	0	745	-9013	-3400	-1236	5960
Eyl	2496	9152	-4733	-1663	391	-3461	-7842	-481	-13941	-5549	0	979	-9294	-6793	-1147	5918
Eki	3606	7853	-2	-1947	2047	-102	-8636	5189	-14455	-3856	0	1273	-10628	-8441	-1051	6303
Kas	5117	7182	1018	-2648	2444	1222	-7641	2558	-10060	-2090	0	1237	-8001	-9831	-980	7664
Ara	5417	6026	198	-2740	2827	111	-696	6018	-4828	-1161	0	918	-4114	-9476	-901	7963

Kaynak: TCMB.

İHRACAT ENDEKSLERİ

Birim Değer Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Toplam	20,7	23,6	24,3	-4,5	16,0	-18,9	-22,4	-21,0	-0,1	-16,6
Sermaye Malı	16,0	17,0	12,5	-3,1	10,7	-7,1	-9,3	-6,1	4,8	-4,9
Ara Malı	21,8	27,6	36,3	-1,2	21,3	-19,4	-29,4	-31,4	-6,9	-22,9
Tüketim Malı	20,9	20,8	13,6	-8,7	10,7	-14,9	-16,1	-10,1	7,8	-8,7
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Tarım ve Hayvancılık	22,6	20,5	-3,5	-18,3	-2,0	-12,4	-17,1	14,4	12,4	2,8
Gıda Ürünleri ve İçecek	46,0	44,2	26,7	-3,5	24,6	-19,5	-23,5	-19,1	-3,8	-16,2
Tekstil Ürünleri	11,9	12,2	7,9	-7,6	5,7	-11,6	-13,7	-9,8	3,9	-7,9
Giyim Eşyası	19,8	19,3	9,1	-9,9	10,0	-15,4	-18,3	-10,3	6,5	-10,6
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	62,0	60,4	67,8	-24,7	35,5	-44,5	-47,9	-44,2	13,2	-33,7
Kimyasal Madde ve Ürünler	17,1	18,8	19,9	4,6	15,2	-8,9	-13,6	-11,5	-0,3	-8,6
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	17,8	17,4	15,3	1,3	12,9	-7,6	-9,9	-11,9	-1,3	-7,8
Metallik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	14,5	20,8	12,5	-5,1	10,8	-12,6	-21,6	-16,6	-3,8	-14,6
Ana Metal Sanayi	27,2	41,4	79,5	8,0	43,0	-29,4	-46,7	-54,8	-20,8	-42,5
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	18,1	21,0	24,4	4,6	16,4	-7,5	-16,2	-18,5	-6,3	-12,9
Makine ve Teçhizat	16,5	17,5	13,9	-4,5	10,3	-10,6	-13,8	-9,0	4,1	-7,5
Elektrikli Makina ve Cihazlar	17,1	18,0	12,5	-2,1	10,9	-12,6	-15,9	-12,1	2,9	-9,8
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	16,7	18,0	9,5	-4,9	8,3	-21,7	-13,2	0,6	14,2	-5,4
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	13,0	14,3	9,6	-5,1	8,4	-9,2	-8,4	-4,7	5,5	-5,0

Kaynak: TÜİK.

Miktar Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Toplam	18,3	9,1	9,8	-9,1	6,2	-9,2	-15,8	-11,9	8,5	-7,2
Sermaye Malı	23,6	25,2	16,1	-20,6	9,8	-40,8	-38,1	-33,1	-0,5	-30,1
Ara Malı	29,4	14,5	15,1	-3,3	13,0	-0,2	-14,9	-12,0	9,7	-4,78
Tüketim Malı	4,7	-2,7	0,4	-11,8	-2,6	-16,3	-9,3	-4,0	8,8	-5,17
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Tarım ve Hayvancılık	-14,8	0,8	14,5	17,5	7,7	18,2	20,8	5,7	4,9	8,2
Gıda Ürünleri ve İçecek	-7,8	-4,0	4,6	8,5	0,7	15,0	21,0	2,1	2,9	9,2
Tekstil Ürünleri	7,9	1,1	-0,4	-10,2	-0,9	-21,7	-13,0	-7,6	9,1	-8,2
Giyim Eşyası	-2,9	-15,9	-9,5	-15,8	-11,4	-14,5	-5,4	-11,9	7,5	-6,6
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	23,5	8,4	24,3	-9,9	9,8	-48,3	-25,0	-11,5	-15,7	-25,2
Kimyasal Madde ve Ürünler	12,7	13,6	14,9	-12,0	6,9	-22,4	-11,2	-8,8	23,2	-5,8
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	9,3	10,1	14,8	-5,9	7,1	-19,3	-13,6	-9,9	13,6	-8,1
Metallik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	13,3	30,9	15,3	-0,1	14,9	-2,3	-7,4	4,6	15,9	2,1
Ana Metal Sanayi	77,8	23,0	24,5	12,4	28,0	52,1	-8,9	-15,5	7,2	15,9
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	20,9	21,4	13,1	-8,4	11,7	-19,1	-19,0	-8,0	19,5	-7,4
Makine ve Teçhizat	16,6	14,4	13,8	-2,3	10,6	-15,4	-16,4	-13,1	5,0	-10,6
Elektrikli Makina ve Cihazlar	16,0	12,0	13,8	-3,4	9,2	-13,0	-16,7	-14,6	9,6	-8,7
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	-13,0	-16,9	-30,1	-30,0	-23,8	-19,0	-19,5	6,3	-8,9	-8,9
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	34,9	16,8	12,1	-37,1	4,9	-50,8	-43,3	-28,0	26,4	-30,1

İTHALAT ENDEKSLERİ

Birim Değer Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Toplam	22,8	28,5	29,6	2,3	20,6	-16,7	-27,1	-25,9	-7,1	-20,1
Sermaye Malı	9,7	7,2	4,5	-7,6	2,9	-6,0	-13,5	-3,8	5,5	-4,7
Ara Malı	26,6	35,3	37,6	6,1	26,5	-16,2	-31,5	-30,2	-11,8	-23,5
Tüketim Malı	16,4	14,6	12,7	-5,9	8,9	-10,3	-11,5	-7,3	6,9	-5,8
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Ham Petrol ve Doğal Gaz	50,3	66,1	57,5	11,4	45,4	-25,1	-44,7	-42,6	-21,0	-34,6
Gıda Ürünleri ve İçecek	35,4	39,6	33,2	8,4	28,3	-12,9	-21,0	-22,5	-10,6	-16,4
Tekstil Ürünleri	7,5	8,2	5,5	-0,9	5,0	-2,2	-2,9	-3,5	3,0	-2,2
Kağıt ürünleri	12,2	13,4	11,8	0,8	9,5	-11,5	-21,1	-23,2	-11,8	-17,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	58,3	64,0	61,7	-7,0	40,2	-46,9	-52,7	-47,3	-14,9	-41,9
Kimyasal Madde ve Ürünler	19,0	19,5	21,9	1,8	15,3	-22,5	-25,2	-26,8	-12,1	-22,3
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	14,2	15,6	12,7	-2,8	9,7	-5,0	-10,0	-5,1	6,8	-3,5
Ana Metal Sanayi	20,3	28,7	38,4	7,3	24,5	-20,0	-33,0	-33,3	-11,9	-25,6
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	13,1	16,4	12,4	-3,3	8,6	-3,8	-5,6	-3,1	10,6	-1,8
Makine ve Teçhizat	10,2	14,1	11,4	-4,4	7,4	-6,3	-11,2	-6,0	6,3	-6,5
Elektrikli Makina ve Cihazlar	10,5	11,0	1,9	-10,3	3,0	-12,7	-13,1	-4,9	7,1	-6,4
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	12,8	1,1	8,6	3,2	5,1	3,6	-9,0	11,8	9,2	9,0
Tıbbi ve Optik aletler	0,4	3,1	-4,0	-14,3	-4,3	-8,3	-14,4	-7,0	3,8	-7,2
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	12,8	12,2	7,5	-8,1	5,6	-6,0	-8,0	-1,0	12,1	-1,4
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	40,2	64,7	102,4	-0,2	56,2	-34,4	-55,7	-58,9	-13,9	-46,3

Kaynak: TÜİK.

Miktar Endeksi (2003=100, Yıllık % Değişim)

	2008				2008	2009				2009
	I	II	III	IV		I	II	III	IV	
Toplam	13,7	4,7	0,4	-22,3	-1,5	-31,2	-19,1	-12,0	12,9	-13,6
Sermaye Malı	24,0	4,3	2,0	-19,1	0,7	-33,5	-18,3	-20,3	-6,4	-19,7
Ara Malı	10,1	3,4	-0,2	-24,2	-3,0	-32,9	-21,1	-11,9	16,4	-14,3
Tüketim Malı	25,6	17,7	3,5	-16,5	5,6	-23,0	-9,0	-5,8	20,2	-4,8
Önemli Fasıllar (ISIC Rev.3'e göre):										
Ham Petrol ve Doğal Gaz	2,4	1,7	6,9	-15,2	-1,8	-25,4	-24,0	-21,5	-9,0	-20,1
Gıda Ürünleri ve İçecek	24,0	6,1	15,7	-3,5	10,2	-15,3	5,7	-13,4	-6,3	-8,4
Tekstil Ürünleri	7,4	-7,9	-11,6	-21,4	-8,9	-39,3	-27,4	-6,2	23,5	-13,2
Giyim Eşyası	32,6	36,6	24,4	16,9	24,2	3,4	-5,3	-11,3	9,8	-0,5
Kağıt ürünleri	10,5	-1,9	-7,3	-10,7	-2,8	-27,5	-1,1	5,1	24,4	-0,4
Rafine edilmiş petrol, Kok köm., nükl. Yak.	5,5	21,3	-7,1	-4,1	4,0	12,6	24,7	38,3	39,7	28,2
Kimyasal Madde ve Ürünler	9,5	3,6	-0,5	-16,6	-0,9	-19,0	-9,7	7,2	29,4	0,9
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	19,0	7,4	-1,3	-18,4	1,0	-42,7	-26,5	-15,6	12,6	-19,6
Ana Metal Sanayi	11,0	-2,5	-0,4	-42,9	-7,8	-53,1	-40,4	-34,5	23,2	-33,2
Metal Eşya Sanayi (Mak. & Teçh. hariç)	30,1	22,3	13,3	-7,5	14,0	-32,3	-25,8	-28,2	-13,9	-24,6
Makine ve Teçhizat	13,0	-5,1	-8,0	-25,2	-7,4	-33,7	-23,1	-26,4	-8,8	-22,0
Elektrikli Makina ve Cihazlar	45,2	15,8	7,1	-5,9	13,0	-26,7	-7,7	2,0	14,4	-4,7
Radyo, TV, Haberleşme Teçhizatı ve Cih.	9,7	-4,6	-20,9	-34,0	-13,0	-47,5	-8,5	-15,0	12,0	-21,0
Tıbbi ve Optik aletler	41,4	23,0	23,7	-3,0	19,5	-28,1	-17,8	-17,7	8,6	-13,5
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar	28,0	15,4	0,1	-38,2	-2,7	-57,8	-34,4	-22,8	2,8	-30,0
Atık ve hurdalar (toptan ve perakende)	2,2	19,7	13,1	-30,7	0,8	-44,4	-25,7	10,8	34,1	-12,2